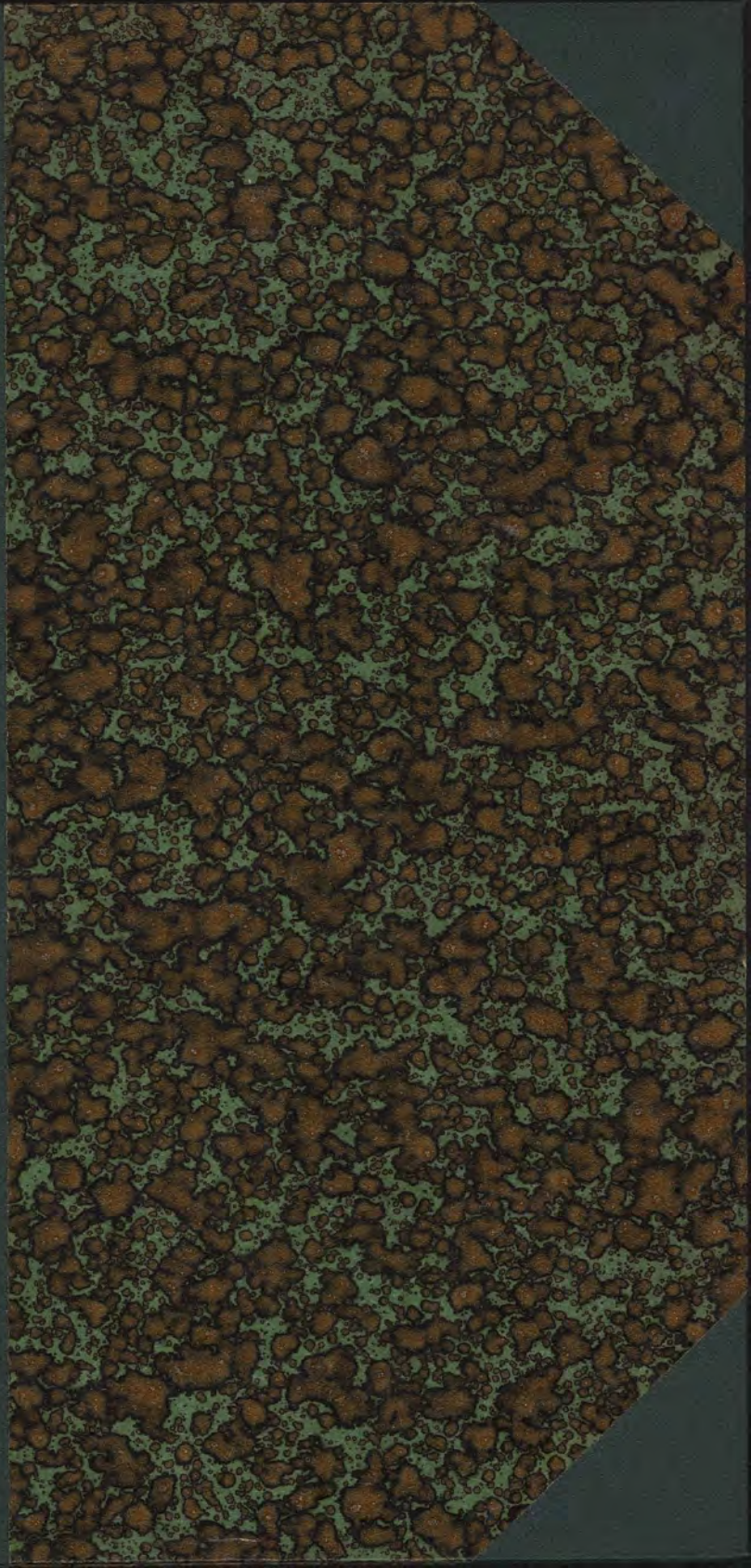

Norsk
Arbeidsmands
forbund
BERETNING
1928

NORSK ARBEIDSMANDSFORBUND

BERETNING
OM
FORBUNDETS VIRKSOMHET
1928

VED
JOHS. M. P. ØDEGÅRD

OSLO 1929 — TRYKT I ARBEIDERNE AKTIETRYKKERI

Landsmøtet.

Det 16. ordinære landsmøte avholdtes i Folkets Hus, Oslo, i tiden 26 august—2 september.

Til landsmøtet var fremmøtt 69 representanter vaigt av avdelingene, hovedstyrets 13 medlemmer, en representant for revisjonen, forbundets kasserer og 12 representanter fra innbudte organisasjoner tilsammen 96 deltagere.

Fra de innbudte organisasjoner møtte: Arbeidernes faglige Landsorganisasjon, Halvard Olsen. Grov- og Fabrikkinternasjonalen, K. de Jonge Svenska Gruvindustriarbeitarförbundet, A. J. Hedkvist. Svensk Grov- och Fabrikarbeteareförbundet, J. Person og Hjalmar Andersson. Dansk Arbeidsmandsforbund, Hans Nielsen og J. Kortsen. Russiske Grubearbeiderforbund, Prstavakin og J. Slusky. Norsk Tekstilarbeiderforbund, N. E. Nielsen. Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund, Halfdan Jønsson. Samt som personlig innbudt, Rich. Hansen.

Med hensyn til de på landsmøtet fattede beslutninger og foretatte valg henvises til landsmøtets protokoll.

Hovedstyret.

I året 1928 har hovedstyret bestått av følgende:

Johs. M. P. Ødegård, J. Eikefjord, Hans Røste, Anton Granrud, Lars Løkkebø, Konrad Botten, Konrad Karlsen, Kristian Moljord, Aksel Selbo, Albert Karlsen, Magnus Magnussen, H. J. Jubskås og Chr. Henriksen.

Efter landsmøtets avholdelse i august blev hovedstyrets sammensetning følgende: Johs. M. P. Ødegård, Chr. Henriksen, Hans Røste, Viktor Nordahl, Nils Bakken, Konrad Botten, Simon Simonsen, Kristian Moljord, Alb. Karlsen, Magnus Magnussen, Kr. Årthun og Johannes Togstad.

Hovedstyret har i årets løp avholdt møter i dagene 14—18 april, 23 august og 3 september.

Forretningsutvalget.

Forretningsutvalget har bestått av følgende: Johs. M. P. Ødegård, J. Eikefjord, Hans Røste, Anton Granrud og Lars Løkkebø. Efter landsmøtet har forretningsutvalget bestått av: Johs. M. P. Ødegård, Chr. Henriksen, Hans Røste, Viktor Nordahl og Nils Bakken.

I årets løp er avholdt 24 møter og behandlet 91 lønns- og tvistesaker samt 97 saker vedrørende indre organisasjonsspørsmål.

Forbundets medlemstall og antall foreninger.

Det gjennomsnittlige antall medlemmer har i året vært 5900. Ved Ved årets utgang var antallet av foreninger 127. Det er i alt stiftet 25 foreninger og nedlagt 18.

De internasjonale forbindelser.

I 1928 har forbundet, ved formannen, vært representert ved møte i Grube-Internasjonalens styremøte i Brussel den 22, 23 og 24 februar, og Nimes den 25, 26 og 27 mai, samt igjen i Brussel den 10 og 11 desember.

Forbundet var også representert ved Grube-Internasjonalens kongress i Nimes (Frankrike) den 28, 29, 30 og 31 mai

I årets løp har forbundet ikke deltatt i noen møter innen Grov og Fabrikkarbeider-Internasjonalen.

Efter innbydelse fra Det russiske Grubearbeiderforbund besluttet hovedstyret i møte den 14 april å sende representanter til nevnte forbundskongress som blev avholdt i Moskva den 20 april og følgende dager.

Til å representere forbundet ved kongressen valgtes formannen og Konrad Botten. Kongressen blev avsluttet 27 april.

Det var forutsetningen at forbundets representanter under opholdet i Moskva skulde konferere med representanter for Det russiske Grubearbeiderforbund om spørsmålet gjensidighetsoverenskomst mellom forbundene, og en sådan konferanse fant sted mandag den 30 april. Formannen gav en redegjørelse for hvordan dette spørsmål lå an i Norge og redegjorde for beslutninger fattet på siste fagkongress angående de internasjonale spørsmål. Kongressens beslutninger er basert på det formål å søke å samle alle fagorganiserte i en internasjonale, og at de forbindelser man hadde skulde styrkes og ytterligere utvides.

De russiske representanter som deltok i konferansen vilde ikke uttale sig særlig inngående om spørsmålet førend det forelå et konkret utarbeidet forslag, hvilket de anmodet Norsk Arbeidsmandsforbund om å foreta. Arbeidsmandsforbundets representanter erklærte at så skulde skje og forelegges ved en senere anledning.

De skandinaviske forbindelser.

Efter innbydelse fra Svenska Grubeindustriarbeiderforbund deltok forbundets formann i det svenske forbunds hovedstyremøte som holdtes i Grängesberg 7, 8, 9 og 10 januar.

På dette hovedstyremøte drøftedes den faglige situasjon som var opstått ved de svenske arbeidsgiveres opsigelse av alle tariffavtaler ved de mellom-svenske grubefelter og de i denne forbindelse reiste krav om lønnsreduksjoner. Stedfundne forhandlinger og meglinger var forsøkt uten resultat. Arbeidsstans inntratte derfor ved de svenske gruber, dels som følge av lockout og dels sympatistreik. Konflikten varte 7 måneder.

Den 28 og 29 juli blev avholdt møte i den skandinaviske gjensidighetskomité omfattende Dansk Arbeidsmandsforbund, Svensk Grov- och Fabriksarbeiderforbund, Norsk Arbeidsmandsforbund og Norsk Kjemisk Industriarbeiderforbund.

Til stede var:

For Dansk Arbeidsmandsforbund: Lyngsie og Andr. Nilsen, for Svensk grov- och Fabr.arbeiderforbund: Janne Jönsson og A. Bengtson. Fra Norsk Arbeidsmandsforbund Johs. M. P. Ødegård og A. Ahlstrand, for Norsk kjem. Industriarb.forbund: Halvdan Jönsson og Nic. Ness.

Man besluttet å stadfeste Norsk kjemisk Industriarbeiderforbunds optagelse i gjensidighetskomitéen. For enn videre å styrke og utvide det skandinaviske samarbeide blandt grov- og fabriksarbeidere i de tre skandinaviske land blev besluttet å sette en anmodning til Dansk kvinnelig Arbeiderforbund om å tilmelde sig den skandinaviske sammenslutning.

Det vesentligste spørsmål som blev drøftet var den stilling de norske forbund kom i til gjensidighetskomitéen som følge av siste landskongress' beslutning om å opfordre de respektive forbund til å etablere samarbeide med de motsvarende russiske forbund. Møtet tok ingen endelig beslutning i saken, idet de svenske og danske representanter vilde stille sig avventende inntil videre. De svenske representanter vilde dog allerede på dette tidspunkt henvisse til den svenske landsorganisasjons standpunkt til samarbeide med russiske organisasjoner, og i det tilfelle at denne beslutning også kom til å berøre samarbeidet med de norske forbund, dersom de opprettet overenskomster med de russiske forbund, aktet de å forholde sig lojale overfor den svenske landsorganisasjons beslutning.

Møtet fattet beslutning om å bemyndige de fire forbunds formenn til å foreta en undersøkelse av de russiske organisasjoners organisasjonsforhold og arbeidsmetoder. Noen sådan undersøkelse kom ikke istand innen årets utgang.

Efter forslag fra de danske representanter blev besluttet å iverksette en sympatiaksjon til fordel for de streikende finske havnearbeidere ved å igangsette boikott av finske varer, spesielt fremheves finske fyrstikker.

Til å formidle samarbeidet blev besluttet valgt en korresponderende sekretær. Som sådan valgtes Janne Jönsson, Sverige.

Den 22 november avreiste forbundets formann og utvalgets medlem Hans Røste til Grängesberg for å opta forhandlinger med Svenska Gruvindustriarbeidareförbundet om istandbringelse av gjensidighetsoverenskomst mellom dette forbund og Norsk Arbeidsmandsforbund. De norske representanter fremla forslag til sådan overenskomst, som med nogen mindre endringer fikk tilslutning av de svenske representanter. Da det svenske forbund samtidig avholdt hovedstyremøte blev forslaget vedtatt av det svenske forbunds styre ved dette møte.

Senere blev forslaget vedtatt av Norsk Arbeidsmandsforbunds hovedstyre med skriftlig votering.

Overenskomsten har følgende ordlyd:

Overenskomst

mellom Svenska Gruvindustriarbeidareförbundet og Norsk Arbeidsmandsforbund, angående gjensidig samarbeide.

§ 1. Overenskomstens formål.

1. Gjensidig økonomisk understøttelse under konflikter (streik eller lockout).
2. Samarbeide til fremme av sociale forbedringer for grubearbeiderne først og fremst i Skandinavia blandt annet forkortelse av arbeidstiden m. v.
3. Samarbeide i bestrebelsene for samling av alle grubearbeidere i en internasjonal.
4. Ordning av medlemsskapet ved overflytning av medlemmer fra det ene til det annet forbund.

§ 2.

1. Når en eller flere konflikter med arbeidsgiverne oppstår innen nogen av de solidariske forbund og disse konflikter omfatter minst 25 pct. av det i konflikt værende forbunds medlemsantall, efter at antallet av almindelig arbeidsløse og i egne konflikter deltagende medlemmer er fratrukket, har dette forbund rett å kreve økonomisk hjelp fra de forbund, som har undertegnet denne overenskomst med 50 øre pr. uke pr. medlem.

Når 50 pct. av medlemmene eller derover er i konflikt kr. 1.50 pr. uke pr. medlem.

2. Ved bidragets utbetaling beregnes dette efter minste forbunds medlems-tall, således at når det minste forbund er i konflikt beregnes bidraget fra det største forbund efter det minste forbunds medlemstall. Er det største forbund i konflikt beregnes bidraget for det minste forbund efter det sistnevntes medlemstall.
3. Er et forbund samtidig pliktig å yde bidrag til et annet forbund som det står i solidarisk samarbeide med eller tilpliktet å betale ekstrakontingent til sin Landsorganisasjon i anledning konflikter i sitt hjemland, skal bidraget nedsettes således at det tilsammen ikke overstiger kr. 1.50 pr. uke pr. medlem.
4. Bidragsplikten bortfaller når det bidragsydende forbund selv har 33 $\frac{1}{3}$ av sine medlemmer i konflikt, eller når de i konflikt værende og arbeidsledige medlemmer tilsammen utgjør 50 pct. av forbundets medlemstall.

5. Bidraget ydes fra og med tredje konfliktsuke. Dersom konflikten varer over 8 uker utbetales bidrag også for første og annen konfliktsuke.
6. Når en konflikt, under hvilken understøttelse i henhold til denne overenskomst er utbetalt, avsluttes, skal de solidariske forbund utveksle regnskaper vedkommende konflikten.

§ 3.

I de tilfelle det kan tenkes å utbryte konflikter av det omfang at nær-værende overenskomsts bestemmelser om økonomisk støtte kommer til anvendelse, skal det forbund, der konflikten forestår, sammenkalle til konferanse for drøftelse av alle spørsmål i forbindelse med konflikten som kan ansees å ha interesse for de solidariske forbund. Herunder skal det gis redegjørelse for forbundets økonomiske stilling og i hvilken utstrekning det kan ansees å være behov for økonomisk hjelp utover hvad overenskomsten foreskriver.

Man skal også drøfte spørsmålet om eventuelle sympatiaksjoner, som kan tenkes å bidra til den best mulige gjennomførelse av konflikten.

§ 4.

Ved fremme av krav om forkortelse av arbeidstiden eller andre sociale forbedringer for grubearbeiderne skal der, før kravene fremmes, konfereres med de solidariske forbund og om mulig ordnes således at samme krav fremmes samtidig i Sverige og Norge.

§ 5.

Idet man erkjenner nødvendigheten av at en alle grubearbeidere omfattende Internasjonale, bør de solidariske forbund være tilsluttet Internasjonale Grubearbeiderforbund og arbeide for Internasjonals utvikling, så den settes i stand til et effektivt arbeide og kamp for grubearbeidernes interesser på klassekampens grunn.

Skulde nogen av de forbund, som denne overenskomst omfatter, uttre eller utelukkes av Internasjonalen, skal av den grunn ikke inntre nogen forandring i nærværende overenskomst.

Denne overenskomst er, foruten hvad som er bestemt i § 2 p. 3, uavhengig av enhver annen overenskomst som nogen av de solidariske forbund har inngått med andre organisasjoner.

§ 6.

Ved overflytning av medlemmer fra det ene lands forbund til det annet, erlegges ingen innskrivningskontingent såfremt medlemmene har sitt medlemsskap i orden og tilhørt organisasjonen i sitt hjemland i minst 3 — tre — måneder, og erholder da rettigheter til understøttelser under konflikter i overensstemmelse med vedkommende organisasjons lover.

Med hensyn til rettigheter i arbeidsledighets- eller forsikringskasse forholdes som for nyinnmeldte medlemmer.

§ 7.

Gjensidig utveksling av fagblader, årsberetninger og regnskaper skal finne sted mellom de solidariske forbund.

§ 8.

Foruten de konferanser som skal finne sted i henhold til § 3 og 4, avholdes konferanser så ofte nogen av de solidariske forbund stiller krav herom.

De av de solidariske forbund som krever sådan konferanse avholdt, skal gi de andre forbund beskjed herom innen en rimelig tidsfrist og likeledes gi beskjed om hvilke spørsmål som ønskes behandlet på konferansen samt ledsaget med eventuelle forslag.

Forslag som fremsettes eller beslutninger som fattes under disse konferanser, kan ikke tre i kraft før samtlige solidariske forbunds styrer har gitt sin godkjenning hertil.

Hvert i konferansen deltagende forbund har 1 — en — stemme.

§ 9.

Denne overenskomst trer i kraft den 1 januar 1929. Ønsker nogen av de solidariske forbund forandringer i overenskomsten eller ophevelse av samme, skal dette meddeles med 1 måneds varsel.

Anleggsvirksomheten.

Statens anlegg. (Revisjon av reglementet)

Når det gjelder å komme arbeidernes lønns- og arbeidsvilkår til livs, så har Staten ikke ligget tilbake for den private arbeidsgiver.

Helt siden nedgangstiden begynte har Staten hvert år stillet urimelige krav om reduksjon av lønningene.

Først reduksjon av minstelønnen, og da denne var kommet ned på et nivå som Staten anså passende, var turen kommet til de ved anleggene gjeldende familietillegg. Det har vært forbundet med vanskeligheter for organisasjonen å møte alle disse urimelige krav fra Statens side om reduksjoner — og dermed forringelse av lønns- og arbeidsvilkår.

I denne forbindelse må man også huske på de knappe bevilgninger i de senere år som har ført til store innskrenkninger ved anleggene. Dette har betydd arbeidsløshet for massevis av anleggsarbeidere.

Saken blev fremmet i Stortinget ved en interpellasjon av Chr. Henriksen, som hevdet at bevilgningene måtte økes for å undgå at arbeiderne blev opsagt.

Statsråd Mjelde svarte at nogen økning av de foreslåtte beløp til Statens anlegg var det ikke tale om. Derimot erklærte statsråden, at de som var profesjonelle anleggsarbeidere og hadde dette arbeide som sitt erhverv skulde sikres arbeide ved Statens anlegg.

Det har også fra arbeiderne og de respektive kommuner vært deputasjoner hos statsmyndighetene med krav om større bevilgninger.

Nogen større bevilgninger har det ikke lyktes å få. Det eneste som våre bestrevelser har ført til er de gamle arbeidere er sikret beskjefligelse.

Valg av representanter til forhandlingene.

Det har alltid vært praksis å velge 1 representant fra Nordlandsbanen, 1 fra Sørlandsbanen, 1 fra Vestlandsbanen, 1 fra Oslo og omegn og 1 fra Statens kraft- og reguleringsanlegg.

Imidlertid har det opstått ikke så lite divergenser mellom foreningene og de stedlige styrer om valget av representanter og av den art at spørsmålet blev behandlet i hovedstyremøte den 23 august, som fattet følgende beslutning:

„I anledning av at det er uoverensstemmelser mellom foreningene ved Statens anlegg om valg av representanter til forhandlingene og at denne uoverensstemmelse også har vært til stede ved tidligere forhandlinger, beslutter hovedstyret:

Forretningsutvalget forelegger saken for foreningene og foretar fordelingen av representantene fra de forskjellige anlegg og bestemmer antallet av representanter og hvilke distrikter som skal velge representanter i fellesskap.

Forbundet utsender spørsmålet om valg av forhandlere direkte til avdelingene. Resultatet av valget sendes direkte til forbundet og det blir forbundet som avgjør hvem som er valgt i henhold til det avgitte stemmetall.“

I skrivelse av 7 juli mottok man følgende fra hovedstyret for Norges Statsbaner:

Arbeidslønningene m. v. ved jernbaneanleggene.

Arbeidsdepartementet har anmodet hovedstyret om å foranledige at spørsmålet om endrede lønnsvilkår for arbeiderne ved jernbaneanleggene optas til behandling og at det herom søkes forhandling med Norsk Arbeidsm.forbund.

Idet man ved nærværende etterkommer Arbeidsdepartementets anmodning, tillater man sig å henstille til det ærede forbund å delta i forhandlinger som ovenfor angitt.

Hovedstyret har for sitt vedkommende opnevnt overingeniørene O. Støren og O. Willoch som forhandlere og tillater sig snarest å imøtese det ærede forbunds meddelelse angående opnevning av forhandlere på forbundets vegne.

For generaldirektøren:

Otto Aubert.

J. S. Nyfløtt.

Forhandlingene påbegyntes den 20 august, hvorfra det foreligger følgende

Protokoll.

Den 20 august kl. 11 holdtes møte i statsbanenes hovedstyrets kontor av representanter for N. A. F. og for statens anleggsdrift.

For arbeiderne møtte: Formannen, Ødegård og sekretær Eikefjord for forbundet, Alb. Karlisen for Sørlandsbanen, Johan Kristiansen for Oslo Ø. ombygning, Ragnar Fossum for Nordlandsbanen, og Lars Bergundhaugen for Flåmsbanen. For staten Støren og Willoch.

De siste fremla og motiverte statens krav som var sløifning av dyrtids-tillegget.

Arbeidernes representanter ønsket å drøfte kravet sig imellem, hvorfor møtet utsattes til tirsdag 21 kl. 11 i samme lokale.

Tirsdag 21 august 1928 fortsatte forhandlingene.

Til stede var de samme som igår samt derhos Martin Dyrset for Vossebanen.

Angående det av staten reiste krav om ophevelse av dyrtidstillegget bemerket

Ødegård: Når fastsettelse av lønnsatser og fortjeneste i det heletatt skal sees i sammenheng med prisnivåets stilling, må man i nærværende tilfelle holde sig for øie at prisindeksen synes å ha festnet sig på 193 point. Det er ingen sannsynlighet for at det vil skje nogen nevneverdig forandring de nærmeste tider fremover, da stabiliseringen av valutaen nu har virket såvidt lenge og prisindeksen har vært uforandret i 5 måneder. Som følge herav kan ikke anleggsarbeiderne ha noget håp om å opnå lettelser i leveomkostningene, som er kompensasjon for den store lønnsreduksjon som momentant vil inntre ved dyrtidstilleggets ophevelse.

Den økonomiske stilling anleggsarbeiderne befinner sig i, må sies å være så dårlig at nogen reduksjon av den lønn de nu har ikke kan finne sted. En lønnsreduksjon vil ikke kunne anerkjennes av anleggsarbeiderne som rimelig og berettiget.

Den nuværende fortjeneste, dyrtidstillegget iberegnet, lå, sett i forhold til prisindeksen, så uvesentlig over prisnivået, at mange arbeidsgrupper var gunstigere stillet enn anleggsarbeiderne.

Man befant sig nu på et punkt, da alle forhold lot til å stabiliseres, og man burde derfor se tiden an før det skjedde nogen forandring i de gjeldende lønnsvilkår, vilde derfor henstille at de nugjeldende bestemmelser forblev uforandret ytterligere et år.

I tilslutning til Ødegård hadde flere av arbeidernes representanter ordet og suplerte med opplysninger om forholdene ved de forskjellige anlegg, og understreket berettigelsen i at de nuværende bestemmelser blev uforandret.

Ødegård fremholdt videre, at det måtte være berettiget å se på forholdet mellom andre arbeidsgrupper som var beskjeftiget i offentlige virksomheter blandt annet kommuner, og forholdene vedkommende statens anleggsarbeidere, og sammenligne disse arbeidsgruppers lønns- og sociale vilkår. I en rekke kommuner er arbeiderne på sin alderdom sikret ved pensjon, og i ennu større utstrekning sikret på en bedre måte under sykdom. Man hadde således inneværende år oppnådd for Trondhjems kommunes anleggsarbeidere den samme bestemmelse angående lønn under sykdom som den der er gjeldende for kommunens faste arbeidere. Likeledes hadde man oppnådd noget motsvarende for alle arbeidere, som er beskjeftiget med kommunene arbeide i Bærum. Herunder inngår også de arbeidere som tid til annen er beskjeftiget med rett og slett anleggsarbeide for kommunens regning efter 3 måneders tjenestetid. Når det gjelder pensjon og godtgjørelse under sykdom er således det overveiende antall arbeidere beskjeftiget i kommunens bedre stillet og mere betrygget enn statens anleggsarbeidere, som i mange tilfelle er beskjeftiget ved statens anleggsarbeide i en lang årrekke.

Hvad lønnsvilkårene angikk så er kommunens arbeidere ved siden av de nevnte sociale fordele, like godt stillet.

Henviste herunder også til de tidligere påpekte forhold at anleggsarbeiderne i stor utstrekning må leve på to steder og derved får en betydelig fordyrelse av sine leveomkostninger.

Når det nu fra Statens side stilles et så vidtgående krav — ophevelse av dyrtidstillegget — som vil representere en øieblikkelig lønnsreduksjon av 10—11 pct., selv med den begrunnelse at man derved vil være istand til

å skaffe ca. 150 flere arbeidere beskjeftigelse, får man da bedømme om det offer som anleggsarbeiderne gir, står i forhold til den nytte som vil fremkomme ved de flere beskjeftigede arbeidere. Efter arbeidernes opfatning vil det offer som her kreves virke urimelig hårdt særlig for dem som har den største forsørgelsesbyrde, og arbeiderne vil ikke kunne forstå berettigelsen herav.

Man kunde dog gjøre sig fortrolig med den tanke at Staten vilde opheve dyrtidstillegget også for denne arbeidsgruppe da dyrtidstilleggene for øvrig var ophevet, men det kunde ikke skje på annen måte enn at det i annen form blev gitt kompensasjon så det gjennemsnittlige nivå ikke blev senket. Kompensasjonen kunde ikke gis på annen måte enn ved forhøielse av den nu gjeldende forskuddsbetaling og var man villig til å drøfte dette og søke finne frem til en rimelig ordning.

Nevnte for øvrig flere bestemmelser i det nuværende reglement, av økonomisk karakter, som også burde forbedres, og dersom man nu skulde gå til en såvidt betydningsfull forandring av reglementet som ophevelsen av dyrtidstillegget betyr, selv om det kun berører et enkelt punkt i reglementet, måtte det være berettiget å opta de krav som arbeiderne på sin side fant berettiget.

Flere av arbeidernes representanter uttalte sig i tilslutning hertil, og representanten for Sørlandsbanen.

Alb. Karlsen henviste til en fremstilling oversendt statsmyndighetene fra herredsstyret i Gjerstad kommune som illustrerte forholdene for anleggsarbeiderne i nevnte kommune. Efter herredsstyrets fremstilling hadde denne kommune måttet yde arbeidsledige anleggsarbeidere en godtgjørelse motsvarende 70—90 pct. av den fortjeneste man kunde beregne å opnå ved akkordarbeide ved anlegget — familietillegget ikke iberegnet. Meddelte videre, at det i mange tilfeller forekom at anleggsarbeiderne som stod i arbeide var nødsaget å henvende sig til forsorgsvesenet for å erholde støtte. Dersom man nu skulde gå til å opheve dyrtidstillegget, vilde man få flere sådanne tilfeller.

I henhold til sin begrunnelse for at det ikke under de nuværende forhold kunne foretas nogen lønnsreduksjon, foreslo man at de nuværende bestemmelser blir uforandret ytterligere et år, hvorefter man kunde gjenopta saken til drøftelse.

Angående det av Statens representanter antydde forslag om at inndragningen av dyrtidstillegget kunde skje skrittvis, bemerket arbeidernes representanter at man ikke kunde gi sin tilslutning hertil.

Arbeidernes representanter uttalte videre ønskeligheten av, såfremt situasjonen skulde bli av den art at man går veien om meglingsmannen, da å gjøre dette på samme måte, som man gjorde ifjor, forinnen myndighetenes endelige avgjørelse i kravet om inndragning av dyrtidstillegget foreligger.

Statens representanter bemerket at de vilde fremlegge for myndighetene arbeidernes standpunkt og forslag således som det fremgår av nærværende protokoll.

Oslo, 21 august 1928.

*Johs. M. P. Ødegård. J. Eikefjord. Alb. Karlsen. Johan Kristiansen-
Ragnar Fossum. Martin Dyrseth. Lars Bergundhaugen.*

O. J. Wiltoch. O. Støren.

I anledning av ovenstående blev resultatet av forhandlingene meddelt foreningene 6 september i cirkulære sålydende:

Til avdelingene ved Statens anlegg.

Ad revisjon av reglementet.

Som bekjent blev det den 20 f. m. optatt forhandlinger med representanter for Statsbanenes hovedstyre angående de krav som er fremkommet om forandringer av det nu gjeldende reglement.

Statens krav går ut på ophevelse av familietillegget.

Fra vår side er det hevdet, at ophevelse av familietillegget på dette tidspunkt vil være en urimelighet og urettferdighet mot de arbeidere som har de største familier. Hvad begrunnelsen fra vår side for øvrig angår henvises til vedlagte protokoll.

Forhandlingene den 20 og 21 f. m. blev helt resultatløse og forhandlinger blev optatt hos Riksmeglingsmannen den 28 s. m. Fortsatt megling fant sted mandag 3 ds., men avsluttedes uten resultat.

Forhandlingsutvalget søkte en konferanse med statsråd Mjelde tirsdag den 4 for om mulig å bevege ham til å trekke begjæringen om familietilleggets ophevelse tilbake, men dette motsatte statsråden sig meget bestemt.

Man har likeledes den 5 ds. søkt ny konferanse med statsråden. I denne konferanse deltok også formannen i Arbeiderpartiets Stortingsgruppe, Alfred Madsen, men også denne konferanse blev uten resultat.

Det eneste statsråden kunde innrømme var å dele reduksjonen i to re priser, således at halvparten av familietillegget bortfaller fra 1 oktober førstk. og den annen halvpart bortfaller 15 mars 1929.

Dette er i korte trekk sakens nuværende stilling. Meglingen kan praktisk talt ansees avsluttet, idet Riksmeglingsmannen ikke vil fremsette noget forslag som avviker fra det standpunkt som er inntatt fra statsrådens side. Dette forslag har vi hindret skulde komme frem, idet vi anså det rettest at medlemmene først fikk en orientering over sakens nuværende stilling.

Man må således regne med at Staten fra 1 oktober vil redusere familietillegget med 2.5 øre pr. time og resten fra 15 mars 1929.

Nærmere redegjørelse vil bli gitt av de representanter fra distriktene som har deltatt i forhandlingene. Med hensyn til tid og sted for møtene vil foreningene få nærmere underretning fra vedk. representant.

Forhandlingsutvalget er av den opfatning at man ikke kan medvirke til å få et forslag fra meglingsmannen i overensstemmelse med Statens krav, men at foreningene nu må ta standpunkt til om Statens krav kan aksepteres eller om man skal ta konflikt på spørsmålet, når kravet foreligger som en kjennsgjerning i form av en kongelig resolusjon.

Resultatet av foreningenes standpunkt innsendes til forbundet innen 25 ds.

Med solidarisk hilsen.

Lars Bergundhaugen. Ragnar Fossum. Martin Dyrseth. Alb. Karlsen.
Johan Kristiansen. Johs. M. P. Ødegård.

Resultatet av denne behandling i foreningene gav intet klart uttrykk for foreningenes standpunkt, idet forslaget var behandlet ut fra forskjellige forutsetninger som vil fremgå av cirkulære av 29 september sålydende:

Ad Statens anlegg.

Man tillater sig herved å meddele resultatet av avstemningen over det forslag som blev omsendt i cirkulære nr. 11 ang. Regjeringens krav om reduksjon av anleggsarbeidernes lønninger:

Nordlandsbanen.		For	Imot
Avd. 2.	Ranümslettens Anleggsarb.forening	4	6
„ 11.	Øksendal Jernbanearb.forening	4	23
„ 12.	Øisletta —	13	9
„ 18.	Seem —	1	11
„ 28.	Rena —	0	7
„ 37.	Namsos —	3	6
„ 39.	Rosvold —	5	19
„ 40.	Laksefors —	0	16
„ 47.	Fellingfors —	0	35
„ 56.	Svenningdal —	0	11
„ 83.	Sanddøla —	15	10
„ 95.	Gartland —	14	17
„ 107.	Formo —	18	9
„ 112.	Skage —	4	1
„ 134.	Fiskumfoss —	13	14
		94	193
Vestlandsbanene.			
Avd. 1.	Myrdal Jernbanearb.forening	5	23
„ 24.	Bergkvam —	10	10
„ 17.	Flåm —	10	4
„ 119.	Vossebanens Anleggsarb.forening	18	45
„ 130.	Gravin Jernbanearb.forening	1	28
		44	110
„ 21.	Oslo og Omegns Anleggsarb.forening	23	14
„ 94.	Drammen og Omegns Jernbanearb.forening	5	24
		28	38
Sørlandsbanen.			
Avd. 61.	Skreros Jernbanearb.forening	22	15
„ 3.	Brødsjø —	24	2
„ 55.	Lauvik —	5	3
„ 15.	Landekil —	17	1
„ 50.	Moripen —	14	1
„ 128.	Prestestranden —	15	0
„ 4.	Gjerstad —	28	21
„ 35.	Herefoss —	23	15
„ 33.	Myra —	17	12
„ 121.	Sannidal —	0	8
		165	78

Tilsammen er avgitt 331 stemmer for forslaget og 419 imot.

Grovane Anleggsarbeiderforening har enstemmig uttalt sig imot forslaget uten å anføre stemmetall, men gir sin tilslutning til Arendals-forslaget.

Anleggsarbeidernes gruppe av Aust-Agder fagl. Samorganisasjon holdt møte i Arendal 16 ds. og behandlet bl. a. også sirkulære nr. 11.

Møtet vedtok følgende:

„Foreningene anbefales å forkaste det av Staten fremsatte forslag ang. lønnsvilkårene ved Statens anlegg. Dog iverksettes foreløbig ingen arbeidsstans, idet gruppen er av den opfatning at en konflikt på dette tidspunkt neppe vil føre til et for anleggsarbeiderne tilfredsstillende resultat.

Det er derimot gruppens opfatning at forbundet bør foranledige nye forhandlinger optatt i mars måned for å rette på det av Staten iverksatte overgrep. Gruppen mener at vi på det tidspunkt vil stå adskillig sterkere og det vil være taktisk klokt å innrette sig på den måte.

I henhold hertil opfordres foreningene til å stemme mot det foreliggende forslag, men dog uten fullmakt for forbundet til å iverksette arbeidsstans.“

Da avstemningsresultatet forelå hadde man en konferanse med Riksmeglingsmannen den 25 ds., og saken blev utsatt inntil forhandlingsutvalget kunde bli innkalt.

Imidlertid hadde Riksmeglingsmannen konferanser med Regjeringen for om mulig å få den til å gå med på en forhøielse av minstelønnen samt om at arbeiderne kunde få beholde det nuværende familietillegg under sykdom. Heller ikke dette kunde Regjeringen gå med på.

I møte 27 ds. meddelte man Riksmeglingsmannen at forslaget var forkastet.

Derefter holdt forhandlingsutvalget sammen med forretningsutvalget møte og vedtok sådan beslutning:

„Ifølge det foreliggende resultat av avstemningen over Regjeringens krav om sløifning av familietillegget for arbeiderne ved Statens anlegg, viser det sig at det er flertall for å gå til opsigelse av plassene. Arbeiderne ved Sørlandsbanen har behandlet saken under den forutsetning at en konflikt på det nuværende tidspunkt ikke vilde føre frem. Dette har medført at forbundsstyret ikke har den nødvendige oversikt over arbeidernes stilling til Regjeringens krav.

Forbundsstyret har i fellesskap med arbeidernes forhandlere inngående behandlet den foreliggende situasjon og er det enighet om at arbeiderne ved Statens anlegg må sette sig til motverge mot Regjeringens krav om en så vidtgående reduksjon av arbeidernes lønninger som en sløifning av familietillegget vil medføre.

Slik som forholdene ligger an med hensyn til sløifning av familietillegget i to repriser 1 oktober dette år og 15 mars 1929 mener forbundsstyret og forhandlerne at en konflikt ved statens anlegg herefter bør iverksettes på grunnlag av krav om en forhøielse av minstelønnen, og at det under hensyntagen til de forskjellige opfatninger, som har gjort sig gjeldende ved den foretatte avstemning gis foreningene anledning til nærmere å drøfte tidspunktet for opsigelse av plassene.

I henhold hertil anmodes medlemmene om å ta stilling til følgende:

1. Er medlemmene enig i at det ved sløifning av familietillegget reises krav om en forhøielse av minstelønnen.
2. Er medlemmene enig at plassene i henhold til den foretatte avstemning opsies til fratredelse 15 oktober.
3. Eller er medlemmene enig i at tidspunktet for opsigelse av plassene på grunn av årstiden utsettes, og at lønnskravet søkes fremmet i fellesskap med de industriarbeidere som har tariffrevisjon til våren 1929?“

Ved forrige avstemning var det meget dårlig fremmøte idet knapt 40 pct. deltok i avstemningen, heri må det skje en forandring.

Foreningsformennene må sørge for at alle møter frem således at man kan være sikker på at medlemmene står bak avstemningsresultatet. Avstemningsresultatet må være innsendt til forbundets kontor innen 10 oktober førstkommende.

Efterat ovenstående var skrevet har vi mottatt følgende fra Hovedstyret for Statsbanene:

Arbeidslønninger m. v., ved jernbaneanleggene.

Under henvisning til hovedstyrets skrivelse av 7 juli 1928 og til de den 28 ds. avsluttede forhandlinger for Riksmeglingsmannen tillater man sig herved å meddele, at dyrtidstillegget for anleggsarbeidere efter anleggscirkulære nr. 51 vil bli redusert med 50 pct. fra 1 oktober dette år og helt bortfalle fra 15 mars 1929.

For generaldirektøren:

Otto Aubert.

Som det fremgår av ovenstående er situasjonen en del vanskelig, men vi håper at ved et godt samarbeide skal vi komme ut av vanskelighetene og vi håper enn videre at hvilke beslutninger foreningene måtte fatte, står vi samlet om disse.

Med solidarisk hilsen.

Norsk Arbeidsmandsforbund,

Chr. Henriksen.

I anledning ovenstående meddeltes foreningene følgende i sirkulære av 12 oktober:

Til avdelingene ved Statens anlegg.

Ad sirkulære nr. 15.

Resultatet av avstemningen er:

1. Er medlemmene enige i at det ved sløifning av familietillegget reises krav om en forhøielse av minstelønnen?
2. Er medlemmene enig i at plassene i henhold til den foretatte avstemning opsies til fratredelse 15 oktober?
3. Er medlemmene enig i at tidspunktet for opsigelse av plassene på grunn av årstiden utsettes og at lønnskravet søkes fremmet i fellesskap med de industriarbeidere som har tariffrevisjon til våren 1929?

Avd. nr	Foreningens navn	Punkt 1.		Punkt 2.		Punkt 3.	
		Antall stemmer.		Antall stemmer.		Antall stemmer.	
		For	Imot	For	Imot	For	Imot
1	Myrdal Jernbanearbeiderforening	16	-	9	7	7	-
2	Ranumslettens	1	13	1	19	13	1
3	Brødsjø	27	-	-	27	27	-
4	Gjerstad	34	9	13	30	30	13
11	Øksendal	18	-	11	7	7	11
12	Øisletta	27	-	7	22	25	4
15	Landekil	22	1	2	21	22	1
17	Flåms	17	1	2	16	17	1
18	Seem	16	-	8	7	-	-
21	Oslo og omegns	43	6	10	-	46	-
24	Bergkvam	8	-	1	7	6	2
28	Rena	-	-	-	-	-	-
30	Koltjern	27	-	-	23	22	4
33	Myra	30	2	4	29	28	4
35	Herefoss	44	7	6	41	41	6
39	Rosvold	21	-	3	19	21	1
40	Laksefors	15	4	3	16	14	5
47	Fellingfors	26	-	10	17	27	-
48	Grovane	28	-	3	25	25	3
50	Moripen	17	-	-	17	17	-
54	Viosen	-	-	-	-	-	-
55	Lauvik	10	-	6	-	4	-
56	Svenningdal	-	-	-	-	-	-
61	Skreros	31	3	18	16	-	-
83	Sanddøla	41	5	13	38	38	7
94	Drammen og omegns	41	-	-	44	41	-
95	Gartland	26	4	7	3	23	-
107	Formo	-	-	-	-	-	-
112	Skage	3	1	-	6	6	-
113	Vinholmen	29	-	5	23	29	-
119	Vossebanens	70	6	21	55	55	21
121	Sannidal	-	-	-	-	-	-
128	Prestrandens	-	17	-	17	17	-
130	Granvin	35	-	24	11	11	24
134	Fiskumfoss	25	7	26	6	29	3
		748	86	213	560	648	111

Fra avd. 28 Rena Jernb.arb.f., avd. 54 Viosen Jernb.arb.f., avd. 56 Svenningdal Jernb.arb.f., avd. 37 Namsos Jernb.arb.f., avd. 107 Formo Jernb.arb.f. og avd. 121 Sannidals Jernb.arb.f. har vi ikke mottatt svar.

Som det fremgår av ovenstående har foreningene besluttet å utsette en eventuell arbeidsstans til våren 1929 og at det da blir stillet krav om forhøelse av minstelønnen.

Saken er således foreløbig avgjort. Foreningene må nu benytte tiden til en iherdig agitasjon blandt de uorganiserte samt på annen måte forberede sig på kamp mot Staten til våren.

Kampen kan bli hård og derfor gjelder det å forberede sig så den kan føres frem til et heldig resultat.

Med solidarisk hilsen.
Norsk Arbeidsmandsforbund.
Chr. Henriksen.

J. Eikefjord.

P. S. I vår meddelelse om resultatet av avstemningen forrige gang er det blitt en feil for Skreros Jernbanearb. forenings vedkommende, idet tallene for og imot er forbyttet.

Det hadde ingen innflytelse på resultatet som sådant, men da foreningen ber oss meddele avdelingene dette, etterkommer vi herved foreningens ønske.
D. s.

Norges Statsbaner. Hovedbanen.

Fra Oslo og Omegns Anleggsarbeiderforening mottok forbundet meddelelse om at Hovedbanen hadde besluttet å redusere lønnen for arbeidet ved St. Halvåds bro med fra 137 $\frac{1}{2}$ øre til 115 øre, samtidig som nattprocentene (25 pct. for det annet skift) skulde bortfalle.

Forbundet gjorde straks forestilling om saken til Hovedbanen, som vegret sig for å opta forhandling om spørsmålet.

Forbundet meddelte da at arbeidet ikke vilde bli optatt igjen etter nyttår før saken var bragt i orden.

Man sammentrådte så til forhandling og herunder enedes man om at timelønnen sattes til kr. 1.25 pr. time og at nattprocentene bibeholdtes.

Arbeidsstansen pågikk i 6 dager.

A/S Bremanger Kraftselskap.

Den oprinnelige plan for dette selskap var at det skulde levere kraft til et smelteverk, men da krisen inntrådte etter krigen opgas tanken om å sette smelteverket i gang, men derimot var arbeidet med kraftanlegget så langt fremskredet, at det kunde levere kraft til Ålfotens Kraftanlegg (Sogn og Fjordane Kraftanlegg). Imidlertid blev arbeidet med å få planen om et smelteverk realisert gjenoptatt, idet Spikerverket i Oslo var interessert heri og skaffet kapital, således at arbeidet med å reise smelteverket kunde begynne allerede høsten 1926.

Det blev straks gjort forsøk med å stifte forening på stedet. Samorganisasjonen i Bergen gjorde et forgjeves forsøk. Forbundet sendte Hans Røste til stedet, men også hans forsøk mislykkedes. Sekretær Eikefjord reiste til Bremanger og fikk stiftet forening der den 25 januar med 46 medlemmer.

Straks foreningen var stiftet blev det stillet krav om opprettelse av overenskomst ang. lønns- og arbeidsbetingelsene.

Selskapet undlot imidlertid å svare på forbundets henvendelse, hvorfor man varslet arbeidsstans og meldte saken til Riksmeglingsmannen, som igjen oversendte den til kretsmeglingsmannen for Vestlandet.

Arbeidsstansen, som var varslet til 1 mars, blev efter anmodning fra kretsmeglingsmannen utsatt fordi selskapets administrerende direktør, dr. Andersen, var bortreist. Meglingen kunde derfor ikke optas før 20 mars.

Meglingsmannen anmodet partene om å opta forhandlinger, og hvis det ikke opnåddes enighet skulde meglingsmannen atter ta fatt på saken.

Forhandlingene pågikk i flere møter, hvor man blev enige om de almindelige bestemmelser, men ikke om lønssatsene og feriegodtgjørelsen.

Man måtte da på ny henvende sig til meglingsmannen og efter en del møter meddelte han å ville fremsette et forslag til løsning av konflikten.

Imidlertid hadde bedriften meldt sig inn som medlem av Arbeidsgiverforeningen, hvorfor meglingen blev utsatt og forhandlingene henlagt til Oslo.

Efter en del forhandlingsmøter blev man enige om et forslag til overenskomst, som blev vedtatt av begge parter.

Lønnen blev forhøiet med ca. 40 pct., samtidig som det blev innført organisasjonsmessige forhold. Resultatet fremgår av tabellene.

A/S Saudafaldene.

Overenskomsten for nyanleggene i Sauda, som blev oprettet 1927 og som utløp 31 mars iår, blev opsagt av begge parter, nemlig av foreningen og selskapet.

Selskapet krevde en lønnsreduksjon av 15 pct., mens foreningen krevde prolongasjon av lønssatsene og en del forandringer av de almindelige bestemmelser.

Kravet gikk også ut på at den tidligere protokolltilførsel blev sløifet. Selskapet kunde ikke gå med på foreningens krav.

Det blev holdt en flerhet av forhandlingsmøter, samt møter med foreningen.

Foreningen fastholdt kravet om prolongasjon av lønningene. Selskapet holdt også fast på kravet om lønnsreduksjon.

Det blev avholdt et møte hvor foreningens formann, Reklev, foreslo at forhandlerne fikk fullmakt til å avslutte overenskomst med selskapet med en reduksjon av lønssatsene på 5 øre pr. time. Også dette forslag forkastedes.

Eikefjord, som møtte for forbundet, reiste så fra Sauda og straks efter sendte Kloumann en skrivelse til foreningen sålydende:

Sauda, 18 mars 1928.

Sauda Anleggsarbeiderforening, Sauda.

Da jeg er blitt bekjent med, at arbeiderne — riktignok på ganske utilstrekkelig besøkte møter — har nedvotert de forslag som av forhandlerne og andre har vært fremsatt under tarifforhandlingene, og fremsatt krav om de almindelige bestemmelser, siktende på å sikre arbeidsfreden på stedet, skal utgå av overenskomsten, anser jeg det som min plikt å gjøre arbeiderne klar over, hvordan selskapets ledelse ser på disse ting, og hvilken situasjon som vil bli fremkalt om forhandlingene brister.

Ved det forrige anlegg var som bekjent arbeidsforholdene helt umulige på grunn av at arbeidsstokken stod under innflydelse av en del profesjonelle

opviglere, som uten selv å være arbeidere eller ernære sig ved arbeide har gjort sig til oppgave å reise fra arbeidsplass til arbeidsplass og fremkalle arbeidsstans og streik.

Før det derfor lykkedes mig å få det nye selskap, som har overtatt Saudafaldene, til å gå i gang med det nye anlegg, var det en absolutt betingelse, at det skulde inntas sådanne bestemmelser i overenskomsten med arbeiderne, at arbeidsfreden var sikret og at man var beskyttet mot den ødeleggende innflydelse fra disse utenforliggende krefter. Også Norsk Arbeidsmandsforbund og Arbeidernes faglige Landsorganisasjon har innsett nødvendigheten av spesielt under de nuværende forhold i landet å gjøre sitt til å få arbeide igangsatt og mest mulig sikre freden på arbeidsplassen. Derfor er de almindelige bestemmelser, som tar sikte på å sikre arbeidsfreden og holde uvedkommende borte fra forholdet mellom arbeidere og arbeidsgiver, inntatt. Det er på grunnlag av disse bestemmelser og med disse bestemmelser som absolutt avgjørende betingelse, at det er bevilget penger til påbegynnelse av anlegg III og at dette anlegg er påbegynt.

Fabrikkelskapet ser for øieblikket ikke nogen sikker utvei til å employere kraften fra anlegg III i nogen nær fremtid, men håper at forholdet i løpet av nogen tid skal utvikle sig således at de kan bruke kraften. Byggetiden er derfor satt foreløbig til utgangen av 1931. Og for anleggets ferdiggjørelse spiller derfor en streik nu — kortvarig eller langvarig — ingen rolle.

Den effekt, som imidlertid en streik fremkalt på det grunnlag, som nu er til stede, nemlig kravet om å sløife de bestemmelser som beskyttet arbeidsfreden på stedet, vil ha, er en ganske annen. Fremkalles det nu atter arbeidsstans på grunnlag av de krefter, som tidligere har ødelagt arbeidsfreden på stedet og umuliggjort anleggenes gjennomførelse innenfor nogenlunde rimelig og økonomisk ramme, så vil det selskap, som nu driver her og setter inn penger i dette, straks være klar over, at de intet annet har å gjøre enn å stanse anleggsarbeidet, inntil en gang det går op for arbeiderne at det også er i deres egen interesse å drive et jevnt arbeide og ha en god forståelse mellom arbeidere og arbeidsledelse.

Selskapet kan ikke, og jeg vil ikke på nogen måte tilråde å fortsette anleggsdriften, hvis arbeiderne nu igjen kommer under innflytelse av de krefter, som intet annet mål har, og åpent skryter av å ha det mål, å ødelegge arbeidsforholdene på stedet.

Jeg har ikke villet undlate, før den endelige avgjørelse treffes i denne sak, å gjøre klar over disse forhold. De almindelige bestemmelser siktende til å sikre arbeidsfreden, er grunnleggende betingelser for at arbeidet blir fortsatt. Kravet om deres sløifning viser tydelig, at man ønsker å gjøre arbeidsforholdene usikre og ødelegge arbeidsfreden, og det er derfor klart, at det krav ikke kan innøtekomes.

Det synes mig derfor nu å være på tide, at arbeiderne selv ser og opdager, at de holdes for nar og benyttes som spilleball av disse mennesker, som selv ikke er arbeidere og ikke lever av å arbeide, men som kun søker å tilfredsstille sit eget grenseløse maktbegjær og ødeleggelseslyst.

Det er meget vanskelig under de nuværende forhold å opprettholde arbeidsdriften i landet, og ennu vanskeligere å få satt igang ny, og en arbeidsstans vil derfor treffe mange, ja kanskje den overveiende del av arbeidsstokken, meget hårdt.

At det under tider som de nuværende, hvor man søger å arbeide sig tilbake til normale forhold, kan bli og må bli kamp om arbeidslønnen lar sig ikke forhindre. I denne retning har alltid både Saudafaldene og Electric Furnace Products Co. Ltd. vært mere imøtekommende og gått lenger i sine arbeiderlønninger enn nogen annen. Arbeidslønningene er som bekjent idag høiere her i Sauda enn noget annet sted i landet. Denne kamp må kjempes på almindelig organisasjonsmessig måte, men det nytter ikke å søke innblandet i denne lønnskamp krav som direkte går ut på å bringe uro og usikkerhet og derav stadig inntredende arbeidsstans inn i forholdet.

Jeg vil til slutt minne om, at arbeidet hittil under den nuværende overenskomst har gått meget godt, og at, så vidt jeg forstår, forholdet mellom både selskapet og entreprenørene og arbeiderne har vært usedvanlig godt, bedre enn jeg har sett det på noget sted nu gjennom mange år.

Jeg vil derfor henstille til alle dem blandt arbeiderne, som ønsker å ha et jevnt og godt vel avlønnet arbeide, å sette alt inn på å utelukke innflytelsen fra de utenforstående krefter, som kun har til hensikt å fremkalle arbeidsstans.

Jeg tør anmode om, at denne skrivelse blir oplest for arbeiderne.

Ærbødigst,
Aktieselskapet Saudafaldene.
Adm. direktør,
S. K.

Foreningen holdt så møte, hvor ovennevnte skrivelse blev behandlet. Det blev optatt nye forhandlinger og det fremkom da et tilbud om en lønnsreduksjon av 10 øre pr. time. Dette tilbud blev så vedtatt av foreningen.

Trondhjems Elektrisitetsverk.

Svean Arbeiderforening besluttet på møte 14 april å opsi den gjeldende overenskomst med Trondhjems Elektrisitetsverk til utløp 30 juni.

Det blev optatt forhandlinger med Elektrisitetsverket uten at enighet opnåddes.

Saken blev så innrapportert til meglingsmannen.

Herunder blev man enig om følgende overenskomst:

§ 1. Arbeidstid.

Arbeidstiden er ukentlig 48 timer, som fordeler sig i tiden fra og med søndag til og med lørdag efter arbeidsledelsens nærmere bestemmelse og under hensyntagen til følgende regler for ordinær arbeidstid:

- a) Dagarbeide henlegges til tiden fra og med mandag til og med lørdag og fra kl. 7 fm. alle dager til kl. 4 em. de 5 første dager i uken og til kl. 1 em. lørdag.
- b) Skiftarbeide som avbrytes i helgene, henlegges til tiden mellom kl. 3 em. søndag og kl. 4 em. lørdag.

Avbrytelse før helligdag i uken begynner kl. 4 em. dagen før helligdagen og varer til kl. 3 em. helligdagen eller den siste helligdag, hvis det er flere sammenhengende helligdager.

- c) Skiftarbeide, som holdes gående kontinuerlig, eksempelvis vannlensning og driften av de derhen hørende maskinanlegg fordeles over hele døgnnet på samtlige ukens 7 dager.

§ 2. Lønningstermin.

Lønningsterminen regnes fra og med søndag til og med lørdag. Utbetaling av lønninger finner sted ukentlig hver onsdag efter lønningsterminens utløp ved den ordinære arbeidstids slutt om aftenen, men i arbeidstiden.

§ 3. Arbeidslønn med faste lønnsatser.

Arbeidslønnen beregnes pr. arbeidet time og er for ordinært arbeide av enhver art, utført for fast lønnsatts av voksne arbeidere (over 19 år gamle) kr. 1.30 — en krone og tretti øre — pr. time.

Dessuten betales i tillegg:

- a) For fullt utlærte smeder 20 — tyve — øre pr. time.
  - b) For arbeidsformenn 20 — tyve — øre pr. time.
  - c) For tømrere og bygningssnekkere, som selv holder fullt utstyr av snekkerverktøi, 5 — fem — øre pr. time.
  - d) For dykkere 1.00 — en — krone pr. dykkertime.
- For gutter bestemmes lønningene av arbeidsledelsen i hvert enkelt tilfelle.

§ 4. Arbeidslønn ved akkord.

Ved akkordarbeide beregnes arbeidslønnen pr. arbeidet time, og det utbetales i forskudd ved hver lønning kr. 1.15 — en krone og femten øre — pr. time samt et tillegg utgjørende:

- a) For fullt utlærte smeder 20 — tyve — øre pr. time.
- b) For arbeidsformenn 20 — tyve — øre pr. time.
- c) For tømrere og bygningssnekkere, som selv holder fullt utstyr og snekkerverktøi, 5 — fem — øre pr. time.

De under a, b og c nevnte tillegg blir å betale utenom akkordfortjenesten.

Går akkorden ut med en fortjeneste mindre enn kr. 1.15 pr. time, utbetales lønningene allikevel efter de i denne paragraf bestemte forskuddssatser.

§ 5. Arbeidslønn ved tilleggsarbeide.

Ved tilleggsarbeide forstås arbeide som utføres av et akkordlag utenfor den utsatte hovedakkord, mens laget er beskjeftiget med hovedakkorden. Herunder inngår arbeide med snerydning, ishugning, vannlesning, transport av redskaper og materiell til arbeidsstedet med undtagelse av hvad der kan medtas på almindelig gangtid, hovedreparasjon av skinnegang og sprengning av skytenisjer m. v.

Laget plikter på arbeidsledelsens forlangende å utføre sådanne arbeider for særskilt betaling bestemt enten i form av akkordsum eller for en betaling svarende til de i § 3 for ordinært arbeide med faste lønnsatser bestemte lønninger.

§ 6. Lønn ved ufrivillig arbeidsstans.

Arbeidsskift på grunn av maskinskade eller materialmangel av lengere varighet enn 1 time, godtgjøres, inntil arbeidsledelsen kan anwise annet arbeide,

etter de i § 4 for forskudd ved akkordarbeide bestemte timelønninger, dog så, at de i punktene a, b og c anførte tillegg ikke medtas.

Godtgjørelsen bortfaller, hvis ikke melding straks avgis til arbeidsledelsen.

§ 7. *Arbeidslønn ved overtidarbeide.*

Ved overtidarbeide beregnes arbeidslønnen pr. arbeidet time, og det betales et tillegg av 100 pct. for tiden fra den ordinære arbeidstids slutt dagene før søn- og helligdager til den ordinære arbeidstids begynnelse næstfølgende virkedag. Ved annen overtid betales et tillegg av 25 pct. for de to første timer og 50 pct. for de øvrige timer.

Overtidstilleggene beregnes etter de i § 3 for ordinært arbeide med faste lønnsatser bestemte timelønninger, dog så at det i punkt c anførte tillegg ikke medtas.

§ 8. *Lønn under sykdom.*

Arbeiderne er underkastet de til enhver tid gjeldende lover om syke- og ulykkesforsikring. Under fravær fra arbeidet på grunn av sykdom eller ulykke tilståes arbeideren i 3 måneder en godtgjørelse, som sammen med Kretssykekassens eller Riksforsikringsanstaltens bidrag utgjør for familieforsørgerne 90 pct. og for andre 75 pct. av den daglønn som er fastsatt i overenskomsten for vedkommende arbeider. Har en arbeider hatt sådan lønn under tjenesteførhet på grunn av sykdom eller ulykke i 3 måneder, har han ikke krav på lignende lønn under ny tjenesteførhet på grunn av sykdom eller ulykke, før han har tjenstgjort i minst 1 måned, og ikke mere enn ytterligere 1 måned i samme år. Om han ikke innen 3 måneders tjenestefrihet for sykdom eller ulykke, kan formannskapet gi ham ytterligere inntil 9 måneders tjenestefrihet med lønn som ovenfor nevnt. For å få dette må vedkommende ha vært i kommunens tjeneste minst 3 måneder. Bidraget betales ikke for de 3 første sykedager. Under sykdom forvoldt ved uforskyldt ulykke under arbeide ved bedriften betales forannevnte sykelønn også for de 3 første sykedager og uten hensyn til om vedkommende har arbeidet i kommunens tjeneste kortere tid enn 3 måneder. Lægeattest skal på forlangende forevises. Etaten har rett til å la tilfellet undersøke ved Kretssykekassens kontroll og kontrolllege, hvis avgjørelse er bindende. Sykdommen må av vedkommende besørgeres meldt til opsynsmannen snarest mulig og senest innen 24 timer. Arbeidet må tas op igjen, straks lægens tillatelse er gitt til det. Kommunen er i dette tilfelle berettiget til å anvende også egen kontrolllege.

Den som arbeider på redusert arbeidstid, får under sykdomsforfall sin sykeunderstøttelse tilsvarende redusert. Til grunn for beregningen av en sådan reduksjon legges vedkommendes arbeidstid i de sist forløpne 3 måneder. Som arbeidstid regnes også den tid hvori man har oppebåret sykebidrag etter denne paragraf.

§ 9. *Akkordutsetning.*

Ved utsetning av akkord skrives akkordseddel, som inneholder oppgave over arbeidets art, omfang og måte hvorpå arbeidet skal utføres, og dessuten pris, enten i rund sum eller som enhetspris, samt bestemmelser om hvilke forbrukssaker og redskaper som er gjenstand for trekk.

Akkordformannen skal høre lagets mening før akkorden vedtas.

Akkordseddelen skal være utstedt innen 4 dager etter arbeidets påbegynnelse, forsåvidt ikke partene finner å ville sette en lengere frist.

Det skal stå arbeidsledelsen fritt etter en akkords utsetning å foreta endringer i så vel lagets størrelse som i antall skift pr. døgn.

§ 10. *Underbringelse.*

De arbeidere som bor i anleggets hus, forsynes med ved, som de selv må hugge og bære inn, og erholder hver seng med madrass og pute samt låsbart klæsskap. Dessuten holder anlegget fullt kjøkkenutstyr i hvert hus.

Som avgift herfor betaler hver mann pr. løpende dag 25 — femogtyve — øre, som trekkes ved utbetaling av lønningene.

Ved de arbeidssteder, hvorfra arbeiderne ikke kan rekke til sine bosteder til måltidene, skal det anordnes spiserum med opvarmning. Anlegget bekoster disse spiserum rengjort en gang pr. uke.

§ 11. *Tillitsmenn.*

Arbeiderne ved hver av avdelingene Grindstad og Svean velger innen sin midte 2 tillitsmenn som sine representanter. Byggeledelsen underrettes om hvem som til enhver tid er arbeidernes tillitsmenn.

Tillitsmennene skal henvende sig direkte til byggeledelsen, når de har noget å fremføre på arbeidernes vegne.

§ 12. *Ferie.*

Det tilståes ferie med lønn etter følgende bestemmelser:

Tiden for ferien bestemmes av arbeidsledelsen og skal så vidt mulig falle mellom 15 mai og 15 september.

Det er forutsetningen at tilstått ferie virkelig benyttes som ferie.

Ved tilståelse av ferie og ved fratredelse gis det avsluttende oppgjør med full utbetaling for tilgodehavende feriegodtgjørelse, således at det ikke senere skal kunne reises krav om feriegodtgjørelse vedkommende den tid som ligger foran dagen for dette oppgjør. Godtgjørelsen beregnes derfor i sin helhet fra dagen for tiltredelsen etter sist erholdte ferie eller fra dagen for tiltredelsen i bedriften og til dagen for påbegynt ferie eller dagen for fratredelsen.

Feriegodtgjørelsen beregnes med den i § 3 for ordinært arbeide med faste lønnsatser bestemte timelønn multiplisert med 8 ganger tjenestetidens antall kalendermåneder, dog så at de i punktene a, b, c og d anførte tillegg ikke medtas.

Ved ferieberegningen innføres deler av kalendermåneder med en trettiendedel for hver løpende dag av tjenestetiden i bedriften.

§ 13. *Twistigheter.*

Hvis der mellom byggeledelsen og arbeiderne oppstår tvist, som ikke kan bilegges ved direkte forhandling mellom partene, henvises saken til avgjørelse ved Arbeidsretten overensstemmende med lovens bestemmelser herom.

§ 14. *Beskyttelseskjør.*

Når man i tunnelen passerer partier med vanntilsig av sådant omfang, at oljetrøier er påkrevet, eller det kreves utført arbeide på steder, hvor generende vanndybde nødvendiggjør anvendelse av gummistøvler, skal arbeiderne få utlånt nevnte beklædningsgjenstander avgiftsfritt hos anlegget.

§ 15. *Tariffens varighet.*

Denne tariff gjøres gjeldende fra det tidspunkt den er vedtatt av begge parter og gjelder til 30 juni 1929. Er tariffen til den tid ikke opsagt av en av partene med 2 — to — måneders varsel, gjelder den fremdeles et år ad gangen med samme gjensidige opsigelsesfrist.

Protokolltilførsler:

- I. Det forutsettes, at det så snart forholdene tillater det skaffes arbeiderne bad.
- II. Ved skattetrekk opgis det trukne beløp samt hvilken skattepost trekken gjelder.

Trondhjem, 18 juli 1928.

For Trondhjems kommune
Trondhjems borgermesterkontor, 1. avdeling

O. M. Kobbe.

Oslo, 21 juli 1928.

Norsk Arbeidsmandsforbund

Johs. M. P. Ødegård.

Den viktigste forandring er, at man fikk inn i overenskomsten bestemmelse om lønn under sykdom. Dessuten fikk man en bedre ordning med skattetrekk m. v.

Norsk Hydro. (Herøyanlegget).

Efter optagelsen av Norsk Hydros store arbeidsvirksomhet på Herøya blev agitasjonsarbeidet straks satt igang for organisering av arbeiderne. Da man var kommet godt på vei hermed blev det fra forbundet krevet optatt forhandlinger for tilveiebringelse av overenskomst. Forhandlingene påbegyntes 19. mars, og blev med et par avbrytelser avsluttet 28. mars, idet man da enedes om et forslag som skulde forelegges avdelingen på Herøya til behandling.

Forslaget gikk ut på, hvad de almindelige bestemmelser angår, det samme som inneholdes i Norsk Hydros driftsoverenskomst. Forskjellen ligger vesentlig i lønnsbestemmelsene, som i nærværende tilfelle er følgende:

Lønnsatser.

1. Normallønn.
  - a. Forskallere, pussere, jernbindere, gråstensmurere og fagarbeidere undtagen jern- og metallarbeidere, borrvessere og elektrikkere . . . kr. 1.32 pr. time.
  - b. Øvrige sten-, jord- og cementarbeidere og dagarbeidere . . . „ 1.22 pr. time.

2. Minstelønn.

Jern- og metallarbeidere, borrvessere og elektrikkere

- a. Fagarbeidere . . . . . kr. 1.02 pr. time.
- b. Hjelpearbeidere . . . . . „ 0.90 — „

I alle lønninger er innbefattet et dyrtidstillegg.

I § 4, akkordarbeide, blev forskuddslønnen fastsatt til kr. 1.15 pr. time.

Formannspengene fastsattes (§ 7) til kr. 0.10 — 0.15 pr. time.

Barakkeleien (§ 10) fastsattes til kr. 0.20 pr. dag.

§ 11. *Ferie*

fastsattes til følgende:

A. 1928.

- a. Enhver arbeider, som har vært ansatt ved anlegget i et sammenhengende tidsrum av 4 måneder, har rett til en sammenhengende ferie på 10 arbeidsdager. At anlegget i nevnte tidsrum har arbeidet med innskrenket tid, medfører ikke innskrenkning i arbeiderens rett til ferie. Arbeideren må godtgjøre, at han i kalenderåret ikke tidligere har hatt ferie eller mottatt feriegodtgjørelse.
- b. Ferien skal gis som sommerferie i tidsrummet 1. mai — 30. september, da ferietiden er ute. Er bedriftsmessige hensyn til hinder herfor, blir tidsrummet for ferien å fastsette ved særskilt overenskomst.

Den nærmere fastsettelse av den enkeltes ferie eller en fellesferie tilligger anleggets leder.

- c. I ferien skal arbeiderne ha en feriegodtgjørelse, som tilsvare deres personlige lønn (time-, dag-, eller ukelønn) i 10 arbeidsdager.

Hvis det er arbeidet på innskrenket tid, skal feriegodtgjørelsen beregnes på grunnlag av arbeiderens gjennomsnittlige arbeidstid i de siste 4 måneder og av hans timelønn ved feriens inntreden.

Skulde siden 1. mai 1927 en arbeider ha oparbeidet sig feriegodtgjørelse ved nogen annen bedrift eller i annet arbeide, skal han snarest gi anleggsledelsen meddelelse herom, og i feriegodtgjørelsen for 1928 skal da fratrekkes et beløp svarende til det på annet sted oparbeidede.

For øvrig må arbeideren godtgjøre, at han siden nevnte tidspunkt ikke har oparbeidet sig nogen feriegodtgjørelse.

Feriegodtgjørelsen utbetales dagen før ferien begynner.

- d. Blir en arbeider sagt op, før han har fått adgang til å benytte en optjent ferie, tilkommer det ham feriegodtgjørelse.

Hvis en arbeider deltar i en fellesferie, før han har vært 4 måneder i anleggets tjeneste, tilkommer det ham feriegodtgjørelse på 4-månedersdagen for hans ansettelse i anlegget, når han godtgjør, at han i kalenderåret ikke tidligere har hatt ferie eller fått feriegodtgjørelse.

- e. Den sammenhengende effektive tjenestetid skal ikke betraktes som avbrutt ved arbeidsstans som skyldes:
  1. En lockout eller streik, som er besluttet eller på forhånd godkjent henholdsvis av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisasjon.
  2. En midlertidig arbeidsstans på grunn av bedriftsmessige årsaker.

3. Ordinær militærtjeneste, som ikke strekker sig utover en rekrutt-skole og en regimentsamling.
4. Legitimert sykdomsforfall, dog ikke utover 3 måneder.
Den tid, hvori stansen eller ledigheten varer, medregnes dog ikke i tjenestetiden.

B. Etter 1928.

- a. Enhver arbeider skal gis en sammenhengende ferie på 12 arbeidsdager. Arbeideren må godtgjøre, at han ikke tidligere i kalenderåret har hatt ferie. Ferien gis innenfor tidsrummet 1. mai til 30. september, da ferietiden er ute. Er bedriftsmessige hensyn til hinder herfor, blir ferietiden å fastsette ved særskilt overenskomst. Den nærmere fastsettelse av den enkeltes ferie eller en fellesferie tilligger bedriftens leder. Bedriften skal, hvis ikke særlige grunner hindrer det, gi beskjed om ferien minst 14 dager i forveien.
- b. Enhver arbeider, som har vært ansatt ved anlegget i et sammenhengende tidsrum av 4 uker, godskrives feriegodtgjørelse fra tiltredelsesdagen. Feriegodtgjørelsen beregnes for tidsrummet 1. mai det ene år til 1. mai det påfølgende år.
- c. Feriegodtgjørelsen beregnes med 4.2 pct. av vedkommende arbeiders til enhver tid gjeldende timelønn multiplisert med det av ham i anleggets tjeneste utførte antall arbeidstimer.
- d. Hvis en arbeider slutter etter lovlig opsigelse, beregner bedriften hans feriegodtgjørelse inntil fratredelsesdagen og utleverer arbeideren en anvisning lydende på feriepengenes beløp. Bedriften innsetter beløpet i bank med angivelse av vedkommende arbeiders navn og adresse.
Fjorten dager før feriens inntreden kan arbeideren forlange disse anvisningsbeløp utbetalt mot legitimasjon fra hans daværende arbeidsgiver. Kan sådan legitimasjon ikke skaffes, fordi arbeideren ikke lenger er ansatt ved nogen bedrift, kan han kreve anvisningsbeløpene utbetalt den 1. september.
Den bedrift, hvor arbeideren er ansatt ved feriens inntreden, utbetaler ham kontant dagen forut de av ham ved bedriften i tiden mellom siste oppgjør og 1. mai optjente feriepenge.
- e. Det er forutsetningen, at ferien ydes og benyttes som ferie.

§ 15. *Overenskomstens varighet.*

Nærværende overenskomst gjelder til 1. januar 1930, til hvilken tid den av Norsk Hydro og/ eller datterselskaper nu besluttede anleggsvirksomhet ved Skiensfjorden er beregnet å være tilendebragt.

Hvis Det Statistiske Centralbyrås indekstall for leveomkostninger i januar 1929 viser en stigning eller et fall sammenlignet med indekstallet for januar 1928 (194), blir alle lønninger, minstelønninger, timelønninger så vel som akkordsatser og prislister å nedsette eller forhøje med det procenttall, som fremkommer ved en sammenligning mellom de nevnte indekstall.

Forsåvidt forsinkelse skulde være inntrådt, så anlegget ikke kan bli fullført innen den forutsatte tid, forlanges overenskomsten ytterligere 1 år til 1. januar 1931.

Alle lønninger blir i så tilfelle på samme måte som ovenfor bestemt

å nedsette eller forhøje etter Det Statistiske Centralbyrås indekstall for januar 1930 sammenlignet med indekstallet for januar 1929.

Lønnsforandringene inntreer fra den dag, Det Statistiske Centralbyrås indekstall offisielt foreligger.

Ved behandling av forslaget i Herøya Arbeiderforening blev det godkjent.

Tyinfaldene A/S.

I skrivelse av 30 mars opsa Norsk Arbeidsgiverforening, på bedriftens vegne, den gjeldende overenskomst til utløp 30 april 1928.

Den 13 april mottok vi en ny skrivelse hvori opsigelsen tilbakekaltes. Den gamle overenskomst blev derfor prolongert ytterligere 1 år til 30 april 1929.

Porsgrunds kommune. (Vannverket.)

Som følge av de store nyanlegg for Norsk Hydro på Herøya blev det nødvendig å utvide Porsgrunds vannverk. Den 30 oktober tilskrev forbundet kommunen med krav om opprettelse av overenskomst og oversendte samtidig forslag til sådan. Forhandlinger blev ikke optatt før 1 desember og avsluttedes 11 desember, idet partene enedes om å godta den mellem Norsk Hydro og Norsk Arbeidsm.forbund inngåtte overenskomst for anleggene på Herøya.

Veianleggene.

I årets løp har det vært rettet en rekke henvendelser til veimyndighetene om opprettelse av overenskomst ved veianleggene angående lønns- og arbeidsvilkårene. Man har også tidligere om årene gjort henvendelse om samme sak, men uten resultat.

Vår første henvendelse til Arbeids- og Socialdepartementet skjedde 6 februar. Departementets svar mottok vi den 16 mai, hvori meddeltes at da saken måtte avgjøres av Stortinget, vilde dette først kunne skje i forbindelse med budgettbehandlingen. Saken var da under behandling i Veidirektoratet, men det tok lang tid førenn man kom tilbake til saken. Først den 26 oktober kom man til den første konferanse. Her fremla statsråden et utkast til bestemmelser om ferieordning ved veianleggene, men kunde ikke Staten på dette tidspunkt inngå på forhandlinger om overenskomst eller reglement angående hele lønns- og arbeidsforholdet ved veianleggene. Departementet var dog villig til å søke få gjennomført en ferieordning. Statsråden tok det forbehold, at ved innførelse av ferie måtte det nugjeldende familietillegg opheves.

Statsråden fremla følgende utkast til regler for tilståelse av ferie til arbeidere i veivesenets tjeneste:

„Ferie med lønn tilkommer enhver arbeider som i et sammenhengende tidsrum av minst 1 år har vært beskjeffiget med veiarbeide som utføres av

Staten eller hvortil Staten yder bidrag. Dog medregnes ikke statsbidrag til fylkenes veifond og til kommunale veivoktere.

Arbeidstid ved bygdeveianlegg må utgjøre mindre enn halvparten av året. Feriens varighet fastsettes således:

Efter 1 års sammenh. tjeneste	6	dagers ferie.
„ 2 - - - - -	9	—
„ 3 - - - - -	12	—

Lenger ferie enn 12 arbeidsdager tilståes ikke.

Som et års tjeneste regnes i denne forbindelse minst 1800 timer eller 225 dager à 8 timer i året.

Også arbeidstid anvendt til offentlig veiarbeide for øvrig kan medregnes for såvidt vedkommende fylke eller herred yder den til nevnte arbeidstid svarende forholdsvis andel av feriepengene.

Lønnen for ferietiden beregnes for almindelige veiarbeidere efter det for hovedveiene i vedkommende distrikt gjeldende forskudd + 40 pct. av dette og for spesialarbeidere efter den for vedkommende mann fastsatte daglønn.

Ferie tilståes bare en gang i hvert kalenderår og det må hengå minst 6 måneder mellom hver ferie.

Tidspunktet for ferien bestemmes av arbeidsbestyreren efter samråd med vedkommende arbeider.

Ferien skal kunne anordnes som fellesferie for en del eller samtlige arbeidere ved et anlegg.

Bliir nogen arbeider opsagt eller han slutter efter eget ønske før han benytter en optjent ferie, tilkommer han den til hans arbeidstid svarende ferielønn.

Tjenestetiden skal ikke ansees som avbrutt ved sykdom, permisjon, fravær på militærtjeneste, ved reise fra et anlegg til et annet, ved lockout eller ved streik som er besluttet eller godkjent av Norsk Arbeidsmandsforbund, eller ved midlertidig arbeidsledighet som skyldes bedriftsmessige årsaker, men den tid hvori stansen eller ledigheten varer medregnes dog ikke som arbeidstid.

Lønn for feriedagene bør som regel utbetales ved feriens begynnelse.

Lønn for feriedagene utbetales ikke med mindre vedkommende arbeider virkelig har ferie fra offentlige anlegg.

Ferielønn utbetales ikke under streik eller lockout.“

Forbundet fant imidlertid ikke de foreslåtte regler tilfredsstillende og presiserte dette standpunkt ved skrivelse til Arbeidsdepartementet den 29 oktober sålydende:

Ad bestemmelse om ferie for arbeidere ved veianlegg.

I det man henviser til konferanse den 26 ds. angående nevnte spørsmål skal man tillate sig å fremkomme med følgende:

Som anført i vår skrivelse av 2 februar dette år er veiarbeiderne nu praktisk talt den eneste arbeidergruppe i landet, bortsett fra arbeiderne i skog- og landbruket, som ikke har en efter forholdene rimelig ordning med hensyn til ferie med lønn. Ferien er uten undtagelse innrømmet som et tillegg til de vilkår som for øvrig er gjeldende på det tidspunkt ferie innrømmes.

Efter vår opfatning bør det samme være rådende når det gjelder veiarbeiderne. Denne bemerkning fremkommer på bakgrunn av den av hr. statsråden antydende mulighet, at innrømmelse av ferie i dette tilfelle kunne

tenkes måtte kompenseres med ophevelse av det nu gjeldende familietillegg, idet feriens innrømmelse vilde kreve en forholdsvis stor økonomisk ydelse fra det offentliges side.

Hvad angår det omfang en eventuell feriebestemmelse bør ha, vil vi uttale som vår opfatning, at ferie må komme de arbeidere til gode, som en vesentlig del av året er knyttet til veiarbeide, nyanlegg og vedlikehold, så den i departementets utkast optrukne ramme er, efter vår mening, for snever og vil berøve et uforholdsmessig stort antall arbeidere ferie. Likeledes er det gruppen veivoktere, som det foreliggende utkast til ferieregler ikke tydelig nok markerer, idet det såvidt oss bekjent, i stor utstrekning forholder sig således, at staten også holder det nødvendige antall veivoktere. Dersom disse ikke kommer inn under andre regler som berettiger til ferie, da bør reglene også omfatte disse. Hvad de kommunale veivoktere angår forutsetter vi, at de kommunale lønns- og arbeidsbetingelser samt ferie er gjeldende for disse.

Med hensyn til den foreslåtte optjeningstid 1 år, bemerkes, at den efter vår mening er ganske urimelig, idet ingen annen gruppe arbeidere, som har ferie, har så lang optjeningstid, og heller ikke den i nærværende tilfelle foreslåtte ordning, at det kreves tre års tjeneste før man opnår det høieste antall feriedager, som er satt til 12 dager. De ugunstigste bestemmelser som nu gjelder i de tilfelle en bestemt optjeningstid er fastsatt er ikke over 6 måneder og feriedagenes antall er satt til 8 arbeidsdager. Den mest almindelige form er den såkalte procentavsetning, og vi finner, at særlig i dette tilfelle vil denne form være mest hensiktsmessig sett ut fra såvel det offentliges som arbeidernes interesser. Samme ordning er også nu, som bekjent, gjeldende ved statens jernbane- kraft- og reguleringsanlegg.

Begrunnelsen fra statens side for overgangen til denne form for ferieydelse var den, at derved blev ferien rettferdigere fordelt på arbeiderne. Den som hadde den lengste arbeidstid fikk lengst ferie, og omvendt. I denne forbindelse vil vi peke på et av de argumenter, som særlig blev hevdet fra statens representanters side, at de arbeidere som blev inntatt ved anleggene for en bestemt kortere sesong ikke hadde rimelig krav på like lang ferie som de, som var beskjeftiget hele året.

Denne betraktning må man innrømme er fornuftig, og arbeiderne ved de anlegg, denne ordning nu er innført, har funnet sig tilrette under de nye forhold.

Dersom man aksepterer ferie i prinsippet bør bestemmelsene være således, at de rammer flest mulig arbeidere, og at disse får en forholdsvis ferie i henhold til den tid de er i beskjeftigelse. Ved anvendelse av procent-systemet vil man opnå dette.

I denne forbindelse finner vi det ikke nødvendig å gå inn på ytterligere detaljerte betraktninger, da vi forutsetter det vil være full adgang her til ved senere konferanser.

Under henvisning til foranstående vil vi foreslå følgende regler for tilståelse av ferie til arbeidere i veivesenets tjeneste.

1. Ferie med lønn tilkommer enhver arbeider (heri innbefattet veivoktere) som er beskjeftiget med veiarbeide som utføres av staten eller hvortil staten yder bidrag. Dog medregnes ikke statsbidrag til fylkenes veifond.
2. Feriens varighet fastsettes til 12 virkedager årlig og skal gis som sommerferie i tidsrummet 15 mai til 15 september.

3. Lønnen for feriedagerne beregnes, for almindelige veiarbeidere efter den for hovedveiene i vedkommende distrikt gjeldende forskuddslønn + 40 pct. av dette multiplisert med 5 pct. av det av hver enkelt arbeider utførte antall arbeidstimer i ferieåret. For spesialarbeidere den for vedkommende arbeider fastsatte time- eller daglønn. Ferieåret regnes fra 15 mai det ene år til 15 mai det neste år.
4. Ferie tilstås bare en gang i hvert kalenderår.
Tidspunktet for ferien bestemmes av arbeidsbestyreren efter samråd med vedkommende arbeidere og skal kunne anvendes som fellesferie for en del eller samtlige arbeidere ved et anlegg.
Lønnen for feriedagene utbetales ved feriens begynnelse.
5. Blir en arbeider opsagt eller han slutter efter eget ønske før han har fått anledning til å benytte en optjent ferie utbetales ham den til hans arbeidstid svarende ferielønn.
6. Tjenestetiden skal ikke ansees som avbrutt ved sykdom, permisjon, fravær på grunn av militærtjeneste, ved reiser fra et anlegg til et annet, ved lockout eller ved streik som er besluttet eller godkjent av Norsk Arbeidsmannsforbund eller Norsk Skog- og Landarbeiderforbund, samt ved midlertidig arbeidsledighet som skyldes bedriftsmessige årsaker, men den tid hvori stansen eller ledigheten varer medregnes dog ikke som arbeidstid.
7. Lønn for feriedagerne utbetales ikke med mindre vedkommende arbeider virkelig har ferie fra offentlig anlegg.
Ferielønnen utbetales ikke under streik eller lockout.

Når man i punkt 6 også har anført Norsk Skog- og Landarbeiderforbund har det sin årsak i at en del veiarbeidere er organisert i nevnte forbund. Som foran nevnt vil nærmere begrunnelse bli gitt ved senere konferanse om saken.

Ærbødigst.

Norsk Arbeidsmandsforbund

Johs. M. P. Ødegård.

Samtidig med at forbundets skrivelse sendtes departementet blev samtlige arbeiderforeninger underrettet ved sirkulære nr. 17 av 29 oktober om så vel departementets som forbundets utkast til ferieregler, og forbundets opfatning fikk udelt tilslutning av foreningene.

Angående spørsmålet om feriens innførelse ved kompensasjon i ophevelsen av familietillegget uttalte foreningene prinsipalt, at ferien måtte innrømmes som et tillegg til de nu gjeldende vilkår, således at familietillegget fortsatt skulde gjelde, men flertallet av foreningene uttaler, at selv om feriens innførelse vil skje på bekostning av familietillegget foretrekkes ferien dersom reglene blir tilfredsstillende.

Efter at foreningenes uttalelser forelå, søkte vi ny konferanse med departementet, og fremholdt der det syn vi tidligere har gjort gjeldende, at familietillegget måtte opprettholdes selv om ferien innførtes,

Statsråden uttalte, at han ikke vovet å fremme et så vidtgående forslag, og han ventet betydelig motstand i ferispørsmålet, likesom han heller ikke på det tidspunkt hadde kjennskap til hvordan regjeringen vilde stille sig.

På bakgrunn av de uttalelser som forelå fra foreningene fant forbundet ikke å kunne forhindre departementet i å fremme proposisjon om innførelse av ferie, idet man kan gå ut fra som sikkert at ferien vil bli en varig ordning, mens familietillegget kan forutsettes bortfalt når som helst, uten at arbeiderne får nogen fordel på annen måte.

Under samme konferanse fremla statsråden et endret forslag til regler, som i nogen grad imøtekom det krav, som var fremmet fra forbundet.

Departementets endelige forslag er sålydende:

Feriebestemmelser.

1. En årlig ferie av 12 virkedager med ferielønn tilkommer enhver arbeider som i et samlet tidsrum innen vedkommende ferieår har vært beskjeftiget i minst 1800 timer med veiarbeide ved hovedveianlegg, ved riksveivedlikeholdet eller ved vedlikeholdet av statens høifjells- og mellemriksveier. I ovennevnte tjenestetid medregnes også den tid, som er anvendt ved offentlig veiarbeide for øvrig, men arbeidstiden her kommer ikke i betraktning ved beregningen av den foran omhandlede ferielønn som utredes av vedkommende hovedveianlegg og det nevnte vedlikehold. Om ferielønn for arbeidstid ved fylkenes og herredenes veiarbeider treffes bestemmelse henholdsvis av fylket og vedkommende herreder. Er det til disse arbeider ydet statsbidrag, deltar staten med sin kvotadel.
2. Et ferieår regnes fra 15 mai til 15 mai neste år.
3. En arbeider som inntas i arbeide efter 30 juli kan — uansett ovenstående bestemmelse om minst 1800 timers tjenestetid — første gang erholde ferie med ferielønn efter kun 1200 timer, forutsatt at han 15. mai fremdeles er i tjenesten.
4. Lønnen for ferietiden beregnes for almindelige veiarbeidere efter det for hovedveianlegg i vedkommende distrikt gjeldende forskudd med tillegg av 40 pct. av dette multiplisert med 5 pct. av det av hver enkelt arbeider utførte antall arbeidstimer i ferieåret.
For spesialarbeidere beregnes ferielønnen efter den for vedkommende person fastsatte daglønn.
5. Tidspunktet for ferien bestemmes av arbeidsbestyreren efter samråd med vedkommende arbeider.
Ferien skal kunne anordnes som fellesferie for en del eller samtlige arbeidere ved et anlegg.
6. Blir nogen arbeider opsagt, eller han slutter efter eget ønske, før han benytter en optjent ferie, tilkommer han den til hans arbeidstid svarende ferielønn.
7. Tjenestetiden skal ikke ansees som avbrutt ved sykdom, permisjon, fravær på militærtjeneste, ved reise fra et anlegg til et annet, ved lockout eller ved streik som er besluttet eller godkjent av „Arbeidernes faglige Landsorganisasjon“ eller ved en midlertidig arbeidsledighet som skyldes be-

driftsmessige årsaker, men den tid hvori stansen eller ledigheten varer medregnes dog ikke som arbeidstid.

8. Lønn for feriedagene utbetales ved feriens begynnelse og ferien bør som regel gis som sommerferie i tidsrummet 15 mai til 15 september.
9. Lønn for feriedagene utbetales ikke medmindre vedkommende arbeider virkelig tar ferie fra offentlig anlegg.
10. Ferielønn utbetales ikke under streik eller lockout.“

Før enn forslaget kunde ansees i orden, måtte Stortingets samtykke erholdes, hvilket måtte skje i forbindelse med behandlingen av veibudgett. Den endelige ordning var således ikke truffet ved årets utgang.

Bærum kommune.

Bærum Sten-, Jord- og Cementarbeiderforening opsa voldgiftsdommen fra forrige år vedrørende lønns- og arbeidsbetingelsene for Bærum kommunes arbeidere til utløp 1 april i år.

Det blev først optatt stedlige forhandlinger, men det førte ikke til noget resultat, hvorfor det blev varslet arbeidsstans til 16 april.

Partene blev innkalt til megling, men det var ikke mulig å komme til enighet. Arbeiderne krevet lønnstillegg, mens kommunen krevet lønnsreduksjon.

Som følge av at enighet ikke kunde opnåes, inntrådte det arbeidsstans den 31 april.

Kommunen henvendte sig da gjennom Fylkesmannen og Riksmeglingsmannen til Socialdepartementet med krav om at saken skulde henvises til den tvungne voldgiftsrett til avgjørelse.

Riksmeglingsmannen fant det uheldig at tvister som måtte opstå mellom offentlige innretninger og organisasjonen skulde få sin avgjørelse på denne måte, hvorfor han henstillet til partene å la saken behandles på samme måte som forrige år, nemlig av en frivillig voldgiftsrett.

Såvel kommunen som arbeiderne gikk med på Riksmeglingsmannens forslag.

Som voldgiftsrettens formann opnevnte Riksmeglingsmannen Lars Rasmussen. Kommunens representant var Alex. Christiansen og forbundets representant Rich. Hansen.

Voldgiftsretten trådte sammen til møte i Bærums kommunelokale i Sandvika den 16 mai.

For kommunen møtte driftsbestyrer Th. Wædin og kommuneingeniør Hoel. For forbundet møtte Eikefjord og for arbeiderne Viktor Nordahl og Aksel Olsen.

Efter at saken var ferdigprosedert blev det avsagt dom den 18 mai. Dommen gikk ut på en lønnsforhøielse av 5.5 pct. Enn videre tok

retten arbeidernes påstand om lønn under sykdom til følge. Denne bestemmelse er sålydende :

Arbeidere, som har arbeidet ved kommunen i et sammenhengende tidsrum av minst 3 måneder, utbetales under sykdomsforfall i tillegg til de sykepenger vedkommende oppebærer av kretssykekassen, og efter samme regel som fastsatt for disses utbetaling, dog ikke ut over et samlet tidsrum av 3 måneder i kalenderåret, differansen mellem vedkommendes lønn efter pgr. 2 beregnet efter 8 timers arbeidsdag og sykepengerne. Hvis sykdomsforfall varer mere enn 12 arbeidsdager og i alle tilfelle hvor sykdomsforfall skyldes ulykkestilfelle under arbeidet, utbetales også lønn for de 3 første sykedager. Under sykdomsforfall, som skyldes ulykkestilfelle under arbeidet, erholder den skadede, uansett tjenestetid, utbetalt lønn i 3 mndr. I tilfelle av langvarig skade kan under særlige forhold erholdes full lønn inntil 6 mndr. Alt mot attest fra den av kommunen antatte læge. Skadebot av riksfor sikringsanstalten og sykepenger av kretssykekassen går fra. Lønn under sykdomsforfall betales ikke i tilfelle hvor sykdommen er pådratt ved uordentlig levnet.

Det er første gang man har fått med en sådan bestemmelse i overenskomsten for løsarbeidere. Derimot har man det i de fleste overenskomster for kommunens faste arbeidere.

Konflikten blev dermed ordnet for Bærum kommune.

Bergverksindustrien (Voldgiftsdommen).

Voldgiftsdommen av 21 mai 1927 var gitt gyldighet til 31 mars 1929 med bestemmelse om indeksregulering i januar og august 1928.

Utgangspunktet for indeksreguleringen i januar 1928 var av voldgiftsretten fastsatt efter indekstallet i april 1927 (201). Da indekstallet for januar 1928 forelå (194), medførte dette en lønnsnedsettelse av 3.48 pct. og da indekstallet for august måned forelå (192), medførte denne forandring en lønnsreduksjon av 1.03 pct.

Arbeidernes faglige Landsorganisasjon optok til behandling med de interesserte forbund spørsmålet om å søke virkningene ved indeksforandringen ophevet, derved at det blev optatt forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening om en antisipert tariffrevisjon med sikte på forlengelse av de gjeldende bestemmelser til april 1930.

Dette spørsmål blev forelagt Norsk Arbeidsmandsforbunds hovedstyre til behandling i møte den 3 september 1928. I dette møte deltok Landsorganisasjonens formann, som redegjorde for Landsorganisasjonens standpunkt til spørsmålet.

Hovedstyret gav sin tilslutning til den av Landsorganisasjonen besluttede linje i spørsmålet.

Den 11 september 1928 optokes forhandlinger i Arbeidsgiverforeningen om saken. I disse forhandlinger deltok representanter for samtlige interesserte forbund og arbeidsgivergrupper. Dette møte drøftet saken i sin almindelighet og besluttet nedsatt et engere utvalg til videre behandling av saken. Utvalget avholdt en del forhandlingsmøter, men lyktes det ikke å komme til enighet, og den 20 september blev forhandlingene avsluttet.

Fra forbundets kontor blev det samme dag sendt de interesserte foreninger følgende meddelelse:

Ad landsoverenskomsten (bergverksindustrien).

På foranledning av Arbeidernes faglige Landsorganisasjon blev det i anledning av voldgiftsdommen av 21 mai 1927 optatt antisiperte forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening.

Saken blev forelagt hovedstyret i møte 3 sept., som vedtok følgende:

„Forbundet gir sin tilslutning til at det blir optatt forhandlinger med Arbeidsgiverforeningen med sikte på forlengelse av de overenskomster som utløper våren 1929 og som har indeksregulering i august år.

Grunnlaget for forhandlingene må være at det treffes et felles oppgjør for samtlige overenskomster og interesserte forbund og at de nugjeldende lønns- og arbeidsbetingelser ikke blir forringet.“

Fører forhandlingene frem til et forslag som kan anbefales, blir dette å forelegge de interesserte medlemmer til avstemning.“

Imidlertid har disse forhandlinger ikke ført til noget for organisasjonen akseptabelt resultat.

I henhold hertil må man da gå ut fra at arbeidsgiverne iverksetter den i voldgiftsdommen betingede lønnsregulering av 1.03 pct.

Med solidarisk hilsen.

Norsk Arbeidsmandsforbund.

Chr. Henriksen.

Saken blev da stillet i bero inntil forbundet i november tilsendte de interesserte foreninger følgende henvendelse:

Til foreningene ved bergverkene, som omfattes av voldgiftsdommen.

Som bekjent utløper de nugjeldende voldgiftsdommer 31 mars 1929.

Det er noe uklart hvorvidt det kreves bestemt opsigelsesfrist eller ikke, forsåvidt man ikke ønsker dommene skal fortsette å gjelde videre.

Gjennom årene tidligere har alltid den part som *ikke* ønsker at en voldgiftsdom skal gjelde ut over den i dommen fastsatte varighet, gitt den annen part beskjed herom ved å opsi dommen til utløp den fastsatte tid.

Da man nu sterkt nærmer sig det tidspunkt at opsigelse må fremmes, dersom man ikke ønsker at dommen fortsatt skal gjelde et år fremover, og forsåvidt man skal anvende den tidligere praktiserte opsigelsestid 3 — tre — måneder, er det nødvendig at foreningene underretter forbundet om sin opfatning med hensyn til spørsmålet opsigelse eller ikke.

Det har vært Landsorganisasjonens forutsetning å opta forhandlinger med Norsk Arbeidsgiverforening for om mulig å enes om kortest mulig

opsigelsesfrist, forsåvidt nogen av partene skulde finne det formålstjenlig å foreta opsigelse.

De forskjellige forbund må imidlertid ha på det rene foreningenes opfatning i så god tid at man eventuelt kan foreta opsigelse av voldgiftsdommen allerede innen 31 desember 1928, dersom det ikke opnåes enighet med Arbeidsgiverforeningen om en kortere opsigelsesfrist.

Vi vil i henhold hertil anmode foreningene om straks å opta dette spørsmål til behandling og avgi svar til forbundet innen 15 desember førstk. om hvorvidt foreningen ønsker voldgiftsdommen opsagt eller ikke.

Samtidig henstilles om at foreningene avgir uttalelse om det skal kreves almindelig revisjon av dommen, derved at alle de spørsmål optas til forhandlinger som man anser bør forandres, eller om man skal innskrenke revisjonen til å omfatte lønsspørsmålel.

Vi vil ikke undlate å peke på at man må regne med at arbeidsgiverne vil opsi voldgiftsdommen for å få adgang til å komme med krav om lønnsreduksjon, og de vil ganske sikkert denne gang som tidligere henvise til det forhold, at leveomkostningene, i henhold til Det Statistiske Centralbyrås indekstall, har falt sterkere i den tid voldgiftsdommen har vært gjeldende enn fallene i lønssatsene, som er fremkommet ved de i varighetstiden foretatte indeksreguleringer.

Til orientering anføres:

Ved dommens avsigelse gikk voldgiftsretten ut fra et indekstall av 201 (indekstallet for april 1927). I januar 1928, da første indeksregulering inntrådte, var indekstallet 194, som representerte 3.48 pct. lønnsreduksjon. Ved annen gangs indeksregulering. august d. å., var indekstallet falt til 191 og representerte 1.03 pct. lønnsreduksjon. Det er således i alt foretatt en lønnsreduksjon av 4.51 pct. Ved utgangen av september var indekstallet falt til 185 og oktober 184. På dette tidspunkt er indekstallet altså falt med til sammen 17 point, som utgjør ca. 8.5 pct. i den tid voldgiftsdommen har vært gjeldende.

Foreningene anmodes om å innsende nøiaktigst mulig opgave over antall arbeidere bedriftene beskjettiger på dette tidspunkt og hvor mange derav er organiserte.

Likeledes anmodes om å innsende, om mulig sammen med besvarelsen av nærværende cirkulære, de krav foreningen stiller ang. forandringer i voldgiftsloven og nøiaktigst mulig opgave over den gjennomsnittlige fortjeneste. Dersom de her nevnte opplysninger ikke kan innsendes innen 15 des. førstk., må de foreligge innen 15 jan. 1929.

Ved besvarelsen av nærv. cirkulære bedes benyttet vedlagte svars skjema.

Med solidarisk hilsen.

Norsk Arbeidsmandsforbund.

Johs. M. P. Ødegård.

Resultatet av behandlingen i foreningene viste at det var stort flertall for voldgiftsdommens opsigelse, og den 28 desember sendte forbundet opsigelse av voldgiftsdommen til Norsk Arbeidsgiverforening og Bergverkernes Landssammenslutning. Opsigelsen blev godkjent av Arbeidernes faglige Landsorganisasjon. Videre behandling av saken blev ikke foretatt i 1928.

A/S Sydvaranger.

På grunn av de ved denne bedrift i flere år rådende ekstraordinære forhold har det ikke eksistert nogen overenskomst. Etter bedriftens refinansiering i 1927, og de derved skapte forhold som gav håp om mere stabile driftsforhold, blev spørsmålet om overenskomst gjentagende ganger drøftet innen foreningene på stedet. Organisasjonsforholdene var også mindre gode, og for å rette herpå blev det ført en intens agitasjon blandt de uorganiserte

Våren 1928 blev kravet om opprettelse av overenskomst sterkt aktuelt blandt arbeiderne og det utveksledes flere skrivelser mellom forbundet og organisasjonen i Sydvaranger. Fra de stedlige organisasjoner blev anført nødvendigheten av at forbundet fikk en inngående fremstilling av forholdene på stedet og mulighetene for og nødvendigheten av å stille krav om overenskomst, og at dette best kunne skje ved enten at forbundet sendte en representant til Sydvaranger eller at organisasjonen der fikk anledning til å sende representanter til Oslo for å informere forbundet. Dette fant forretningsutvalget berettiget og besluttet, at forretningsutvalgets medlem Hans Røste skulde reise til Sydvaranger for å undersøke forholdene.

Efter sin tilbakekomst avgav Røste følgende rapport:

„Ved min ankomst til Kirkenes onsdag 22 mars var det ordnet med møter, så jeg allerede samme dag holdt fellesstyremøte med fagforeningsstyrene for Nordens Klippe og Grubenes Arbeidsmannsforening hvor man gav de opplysninger som kunde gis angående inntagelse av arbeidere på enkeltmannskontrakt, samt om arbeidsforholdene ved A/S Sydvaranger for øvrig.

Ifølge de opplysninger som fremkom på dette møte, blev det — som forbundet kjenner til ifølge tidligere meddelelser — allerede under den tid konkursboet drev verket, inntatt arbeidere på enkeltmannskontrakt. Ved selskapets rekonstruering blev disse kontrakter fornyet med 3 måneders opsigelse for samtlige, men for øvrig av samme innhold som tidligere. En del av disse som har undertegnet enkeltmannskontrakt er yngre arbeidere som ikke har tenkt nøiere over saken, eller vært klar over hvilke konsekvenser en sådan fremgangsmåte kunde medføre. Men det er også dem som har undertegnet disse kontrakter fullt vidende om den stilling de på denne måte kommer i til de øvrige arbeidere ved verket og til organisasjonen.

Det er bl. a. organiserte arbeidere med op til 15 å 20 års medlemsskap i fagorganisasjonen som har meldt sig ut av fagforeningen og festet sig på enkeltmannskontrakt. Det fortelles at enkelte av dem som har kontrakt endog håner dem som fremdeles holder på organisasjonen.

Til jul 1927 blev som tidligere meddelt ved samorganisasjonen, samtlige arbeidere ved verket som ikke stod på kontrakt, opsagt. Disse har dog i alt vesentlig efterhvert blitt gjeninntatt utover vinteren. For enkeltes vedkommende med den bemerkning fra verkets side, at de før eller senere alle vilde bli forelagt kontrakter og at de likeså gjerne kunde hoppe i det som å kripe i det.

Det har dog i den senere tid begynt å vise sig en del misnøie også blandt dem som har kontrakter. I enkelte tilfelle har dette resultert i at ved-

kommende arbeider har gått til å opsi kontrakten, fullt vidende om at de derved utsetter sig for ikke å få arbeide ved A/S Sydvaranger mere.

Hvad angår den påtenkte blokade for tilgang av arbeidere ved verket, så var jeg straks klar over at slik som forholdene for nærværende lå an, idet verket hadde inntatt så mange arbeidere som det for tiden trengte, vilde en sådan blokade ikke ha nogen vesentlig betydning for å bekjempe inntagelse av arbeidere på enkeltmannskontrakt. Det vilde så vidt jeg kunde forstå heller ikke føre til at organisasjonen kunde få nevneverdig innflytelse over de lønns- og arbeidsvilkår som skulde være gjeldende ved verket. Skulde det vært utsikter for at en sådan blokade vilde føre frem til en organisasjonsmessig ordning av forholdene ved verket, måtte den ha vært iverksatt på et tidligere tidspunkt.

Slik som alt tatt i betraktning for tiden arter sig ved A/S Sydvaranger, er jeg av den opfatning at man må reise krav om opprettelse av overenskomst ved verket. Jeg anser dette som den fremgangsmåte som nu kan anvendes og hvorved det kan være muligheter for organisasjonen å få tak i saken igjen og derved bli medvirkende når arbeidernes lønns- og arbeidsvilkår skal ordnes. Og samtidig ved en eventuell overenskomst forsøke å få inn bestemmelser i denne som fastslår en opsigelsesfrist som gjøres gjeldende for samtlige arbeidere ved verket. På dette grunnlag blev saken optatt til drøftelse i fagforeningene.

Saken blev drøftet i fire fellesstyremøter hvor man enedes om å utarbeide forslag til overenskomst og forelegge saken til behandling i vedkommende foreninger.

På fagforeningsmøtene hvor saken blev behandlet var det enstemmighet om å gi sin tilslutning til den fremgangsmåte som vi var enige om på fellesstyremøtene.

Man drøftet og var fullt på det rene med de eventuelle vanskeligheter som kunde melde sig under en konflikt. Men man var på samme tid klar over at hvis det ikke blev gjort noget forsøk på å foreta noget som kunde hitføre en endring av forholdene ved verket, vilde det bli vanskelig for ikke å si umulig for organiserte arbeidere å få arbeide ved A/S Sydvaranger.

Efter at saken var ferdigbehandlet av våre avdelinger og de nødvendige beslutninger angående forbundets mandat var fattet, som alle var enstemmige, hadde jeg en konferanse med direktør Knudtsen angående spørsmålet om opprettelse av overenskomst med verket. Herunder fremholdt direktøren at han hadde inntrykk av at Arbeidsmandsforbundet hadde mistet all innflytelse på Kirkenes, men at han for øvrig ikke hadde noget særlig å innvende mot å opprette overenskomst med forbundet. Men tidspunktet for ham passet best enten til høsten eller til neste vår.

I hvert fall vilde det for hans vedkommende bli spørsmål om en overenskomst av lengere varighet, idet verket var i den stilling at det ikke kunde ta en konflikt hvert år. Han hevdet til slutt at han ikke kunde gå med på andre betingelser enn dem som er gjeldende ved bergverkene for øvrig og at de eventuelle forhandlinger måtte føres i Oslo. Jeg gjorde direktøren oppmerksom på at de spørsmål som han berørte fikk han fremlegge under de eventuelle forhandlinger og at vi ikke hadde noget å innvende mot at forhandlingene blev ført i Oslo.

Våre avdelinger blev gjort bekjent med direktørens svar, hvorefter jeg fant at det ikke var mere å kunne utrette på Kirkenes i anledning denne sak.

I følge de opplysninger jeg kunde få arbeider det for tiden ved A/S Sydvaranger omkring 550 mann. Heri ikke medregnet funksjonærer og kontorpersonale. I følge oppgave fra herredssekretæren skal det være omkring 150 arbeidere som har undertegnet enkeltmannskontrakt. Av disse er høit regnet 40 ved Bjørnevann og resten på Kirkenes. I den oppgave som forbundet tidligere har fått fra samorganisasjonen over disse forhold var også medregnet funksjonærer og kontorpersonale.

Verket utbetaler en forskuddslønn for akkordarbeidere av kr. 0.85 pr. time. Dette ansees ikke som nogen garantert minstelønn, idet arbeiderne ved overtagelse av akkordseddelen gjøres oppmerksom på at de får hvad de tjener på akkorden og intet mere, selv om det ikke blir mere enn 25 øre timen. Fortjenesten på akkord er litt forskjellig, men i almindelighet dreier det sig omkring kr. 1.40 pr. time.

For timelønnede arbeidere varierer timelønnen fra kr. 1.00 til kr. 1.25 pr. time. For arbeidere på enkeltmannskontrakt ligger timelønnen noget høiere, samtidig som disse arbeidere også får 12 dagers ferie om året, for de øvrige arbeidere praktiseres i almindelighet den samme ordning som ved bergverkene for øvrig.

I følge oppgaver har vår avdeling ved Bjørnevand 55 medlemmer, Nordens Klippe, Kirkenes 110 medlemmer. Av disse er for Nordens Klippes vedkommende endel medlemmer som for nærværende ikke arbeider ved A/S Sydvaranger.

Som det vil fremgå av foranstående er organisasjonsprocenten ikke stor ved denne bedrift. Dette har naturligvis sin årsak i de vanskelige arbeidsforhold som i de senere år har gjort sig gjeldende her. Men tiltross herfor er det min opfatning at organisasjonens medlemstall kunde vært adskillig større.

I løpet av de siste måneder har dog organisasjonen begynt å få tilslutning igjen. Dette skyldes for en vesentlig del det prisverdige arbeide som de få medlemmer — som vi utover høsten 1927 hadde igjen i våre avdelinger — har utført for å holde organisasjonen sammen og for å få ny tilslutning. I dette sitt arbeide har de selvfølgelig fått all den støtte fra samorganisasjonen som denne har kunnet gi dem. Det er også min opfatning av forholdene deroppe, at forbundet bør ofre litt på agitasjon. Jeg går ut fra at det blir anledning til å komme til dette spørsmål senere.

Med solidarisk hilsen

H. Røste.

På grunnlag av denne rapport behandlet forretningsutvalget saken, og man fant at den eneste måte å reise organisasjonen på var å reise krav om opprettelse av overenskomst. Det blev videre besluttet at hvis kravet ikke blev akseptert av selskapet og megling ikke kunde føre til resultat, så hadde man mandat til å opsi plassene. Forretningsutvalget godkjente det standpunkt som var inntatt i Sørvaranger, og det fremmet forslag til bedriften overensstemmende med det forslag som var utarbeidet på stedet. Forhandlinger

blev det praktisk talt ikke, idet selskapet sa at det omtrent ikke hadd arbeidere som stod tilsluttet organisasjonen. I meglingsmøtet blev det opsatt følgende protokoll:

År 1928 den 3. mai holdtes møte hos Riksmeglingsmannen.

Til stede var for A/S Sydvaranger direktør Behrens og for Norsk Arbeidsmannsforbund sekretær Eikefjord.

Riksmeglingsmannen fremla 1) melding om arbeidsoppsigelse fra Arbeidsmannsforbundet datert 2. ds.

Behrens uttalte at bedriften ikke hadde prinsipielle innvendinger å gjøre mot å oprette overenskomst med arbeidernes organisasjoner, men at den for tiden ikke fant anledning hertil, idet forholdene, efter at driften ifjor høst var gjenoptatt, ikke ennu var tilstrekkelig konsolidert, og hensett til den ringe procent av arbeiderne som er organisert. Bedriftens ledere var av den opfatning at den foreliggende opsigelse ikke vilde medføre stans.

Riksmeglingsmannen uttalte derefter, at han efter omstendighetene ikke fant å burde nedlegge forbud mot arbeidsstans. Han ønsket enkelte forhold nærmere belyst og foreslo derefter forhandlingene utsatt, idet det var forutsetningen at den bebudede arbeidsstans ikke foreløbig iverksettes.

Eikefjord meddelte at saken vil bli behandlet i et møte i forbundet i eftermiddag og svar vil bli gitt umiddelbart efter.

Valentin Voss.

Da hverken forhandlinger eller megling hadde ført til noget resultat blev saken påny behandlet i forbundets forretningsutvalg, men fant man ikke å ha anledning til å hindre iverksettelse av arbeidsstans. Arbeidsstansen inntrådte derfor den 12. mai. I følge de fra organisasjonen på stedet gitte opplysninger var det 118 som gikk i streik og 308 arbeidere som stod igjen. Det opstod ganske snart endel vanskeligheter, og antallet av de som deltok i streiken øket en tid fremover, men det blev også snart frafall, idet de som etterpå sluttet sig til streiken var sympatiserende blandt de uorganiserte.

Man blev efterhvert klar over at vanskelighetene med å komme til en snarlig akseptabel ordning blev mindre og mindre efter hvert, idet selskapet avviste enhver henvendelse om forhandlinger for å søke komme til en ordning.

Da man mente det kunde ha interesse for saken, at andre enn de som stod direkte oppe i striden kunde undersøke forholdene og avgi sin uttalelse til forbundet, anmodet man næstformannen i Skog- og landarbeiderforbundet, Peder Vestad, som skulde til Sydvaranger i en annen anledning, om å påta sig denne oppgave, hvilket blev etterkommet.

Peder Vestad avga følgende rapport:

Ad konflikten ved A/S Sydvaranger.

I henhold til avtale ved min avreise fra Oslo den 22. juni d. å. til Kirkenes, skal jeg i anledning forholdene dersteds få meddele forbundet følgende:

Under mitt nærvær på Kirkenes har jeg avholdt møter med både „Nordens Klippe“ og Grubenes Arbeidsmannsforening for å kunne få et innblikk i medlemmenes betraktning over situasjonen.

Mitt inntrykk fra disse møter er at folkene stort sett er klar over, at konflikten neppe fører frem til et for arbeiderne gunstig resultat.

I den forbindelse kan nevnes, at spesielt på Kirkenes begynner mistemningen å gi sig ganske høilydte utslag, og disse meningsytringer vil ganske sikkert bli ennu mere betydningsfulle, ja, det kan endog være fare for at en stor del vil gå tilbake til arbeidet, når de stedlige organisasjoner om ganske kort tid vil være ute av stand til å yde bidrag til de ikke understøttelsesberettigede.

Man har imidlertid ennu tømmerlastninen ved Elvenes å falle tilbake på; denne er dog ennu ikke satt igang, og i hvor stor utstrekning den vil komme de streikende til gode er foreløbig et åpent spørsmål. Det viser sig også at det nede på Kirkenes i ganske stor utstrekning må gis ekstrabidrag til medlemmer som oppbeholder ordinær understøttelse, og når dette er forholdet på denne årstid; kan enhver tenke sig, hvorledes det vil arte sig til vinteren.

Det er en utbredt misnøie over at forbundet ikke har dispensert fra lovens bestemmelser angående understøttelsen, og henvises det i den anledning til at det alltid har vært kotyme der oppe å „kjøpe“ medlemmer før konflikten. Likeledes har medlemmene fått det inntrykk av Røste, at i dette tilfelle, hvor det var kamp om organisasjonsretten, vilde forbundet i denne retning stille sig ytterst velvillig.

Det sier sig selv at jeg under møtene understreket sterkt, at årsaken til det forhold man nu var kommet op i i Sørvaranger var å søke i, at man ikke hadde sørget for å holde sin organisasjon i mobil stand, og på møtene og likeledes under et felles styremøte som blev avholdt gav jeg uttrykk for at jeg ikke trodde det var nogen utsikt til at forbundet og Landsorganisasjonen vilde forandre sin tidligere beslutning om understøttelsesforholdet.

Som et resumé av betraktningmåten kan noteres at organisasjonene neppe vilde ha tatt konflikten på dette tidspunkt, hvis de ikke hadde vært forvisset om at organisasjonen vilde ha tatt sig av samtlige som gikk ut i konflikten.

For å komme over til forholdene på arbeidsplassen kan nevnes at det, uten at man kan få tak i det absolutt nøiaktige tall, i Bjørnevatn nu arbeider ca. 130 mann og på Kirkenes ca. 275.

Dette vil si at det så vidt man vet ved Bjørnevatn er kommet til etter konflikten utbrudd 31 mann og for Kirkenes' vedkommende ca. 20 nye mann.

Ved Kirkenes arbeides det i ganske stor utstrekning 16 timers dag, slik at det reelle antall arbeidere sansynligvis er noget mindre.

Ved Bjørnevatn er det for tiden kun 1 vant stolldriver, mens det normale antall er 16; dertil kommer at selskapet ikke har nogen øvet storborer.

Man kan vel imidlertid gå ut fra, hvilket jeg også gav uttrykk for på møtene, at selv om det ikke melder sig nogen øvet grubearbeider til tjeneste, så vil selskapet sørge for å trene op folk, som om ikke altfor lang tid kan utføre arbeidet tilfredsstillende.

Ved Kirkenes er vistnok også forholdet at det mangler vesentlige fag-

arbeidere for å få produksjonen på toppen, men også der vil selvsagt det samme forhold gjøre sig gjeldende som for Bjørnevatns vedkommende, under forutsetningen av at konflikten blir gående utover vinteren.

Produksjonen er såvidt de opplysninger jeg har kunnet innhente ca. 50 pct. av hvad den var før konflikten. Dette gjelder så vel grubene som Kirkenes. Jeg vil dog her bemerke at dette talls riktighet kan jeg ikke garantere for.

Som min opfatning av situasjonen kan noteres at jeg har liten tro på at denne konflikt kan føre frem. Selv om arbeiderne har utsikt til å kunne holde det gående i samme utstrekning som nu til høsten, så vil ganske sikkert de uorganiserte og de ikke bidragsberettigede organiserte, om ikke før, så ved vinterens inntreden bli tvunget tilbake til arbeidet, og jeg har heller ingen tro til at de som understøttes av organisasjonen vil være i stand til å klare sig vinteren igjennem uten ekstraordinære foranstaltninger fra hovedorganisasjonens side.

Forholdet er nemlig at folkene der oppe bortsett fra en del ved Bjørnevatn, ikke er grubearbeidere i den forstand som ellers i landet. De er hverken innstillet på eller har evne og vilje til å kunne ta en virkelig kamp, som grubearbeiderne ellers har vært nødt til.

Og i dette tilfelle er det vel mer enn tvilsomt om selv 1 års konflikt vil føre frem.

Et annet spørsmål er, og som for øvrig også drøftedes ganske tidlig på møtene, om hovedorganisasjonen har evne til å ramme A/S Sydvaranger på andre steder, f. eks. løsningen av båtene eller blokade av arbeide som utføres for A/S Sydvaranger på andre steder i landet.

Kan ikke dette la sig gjøre, vil jeg til slutt ha uttalt som min personlige opfatning (styrket for øvrig ved samtaler med flere av våre folk), at hvis hovedorganisasjonen innen vinterens komme kan opnå at samtlige streikende kan få sine plasser tilbake, vil resultatet av denne aksjon, forholdene tatt i betraktning, være akseptabelt for organisasjonen, og vil arbeiderne der oppe da muligens for eftertiden sørge for å være bedre rustet til å ta et tak med A/S Sydvaranger.

Kongsvinger den 17 juli 1928.

Med solidarisk hilsen P. H. Vestad.

I forbindelse med denne rapport fremla Vestad også et forslag som gikk ut på å henstille til forretningsutvalget å søke å få istand nye forhandlinger på basis av det forslag som blev fremlagt i meglingsmøtet i mai måned, og så søke å få sympatiaksjoner i stand fra andre grupper side. Forretningsutvalget besluttet å forsøke nye forhandlinger og likeledes å foreta undersøkelser for å bringe på det rene mulighetene for sympatiaksjoner.

Forbundet gjorde atter forsøk på å få forhandlinger optatt, men uten resultat. Man undersøkte også muligheten for iverksettelse av sympatiaksjoner både i inn- og utland, men resultatet av de undersøkelser som i den anledning blev foretatt — særlig for utlandets vedkommende — viste at dette var ugjørlig.

Saken blev også behandlet på forbundets landsmøte i august 1928. Og angående landsmøtets befatning med saken henvises til landsmøtets protokoll.

Konflikten fortsatte uforandret ved årets utgang.

Foldals Verk.

Overenskomsten av 1924 som hadde varighet til 30 september 1927 blev ikke av nogen av partene opsagt ved utløpstiden, hvorfor den automatisk prolongertes til 30 september 1928.

I 1928 blev overenskomsten opsagt av arbeiderne med forbundets samtykke til utløp 30 september.

Den 21 september blev optatt forhandlinger om ny overenskomst, forhandlingene fortsatte 22 september, men var det ikke mulig å komme til nogen ordning. Arbeiderne på sin side reiste krav om lønnsforbedringer, og bedriften stillet krav om reduksjoner, der gikk ut over den reduksjon som eventuelt kunde foretas i henhold til forandringen i leveomkostningene. Som følge herav stod man foran spørsmålet om arbeidsoppsigelse og eventuell konflikt. Under forhandlingene kom man også inn på spørsmålet om en overenskomstløs periode. Denne tanke hadde sterkere sympati blandt arbeiderne enn en overenskomst på bestemt tid med ytterligere lønnsreduksjoner. Ved en overenskomstløs periode var ikke arbeiderne bundet til noget bestemt tidsrum og kunde reise saken på nytt når situasjonen var inne dertil. Fra verkets side blev det fremholdt en motivering for dets standpunkt, og de innrømmelser som kunde gjøres med hensyn til husleieprisen m. v.

Da bedriftens redegjørelse gir en utførlig oversikt over spørsmålets mange sider, ansees det å være av interesse at den gjengis i beretningen. Den var sålydende:

Under de den 21 og 22 september 1928 førte forhandlinger blev av arbeiderne fremlagt et forslag til tariffavtale.

Foldals verk kan ikke avslutte nogen tariffavtale på de der foreslåtte vilkår. Verket er villig til å avslutte tariffavtale med indeksregulering av lønningene i forhold til hvad lønningene var i første halvdel 1927, da siste indeksregulering fant sted.

Denne indeksregulering skulde medføre en lønnsreduksjon av ca. 6 pct.

Verket må imidlertid gjøre arbeiderne oppmerksom på at hvis det ikke kan istandbringes større reduksjon enn ovennevnte 6 pct., så må ca. det halve arbeiderbelegg opsies. Dette vil medføre at halve belegget blir arbeidsløs. Den annen halvdel som kan vedbli i arbeide vil få store skatter på grunn av kommunens tap ved driftsinnskrenkningen så dette vil medføre for arbeiderne byrder som sikkert vil tilsvare en ytterligere lønnsreduksjon av 10 til 15 pct. Verket må derfor anse at inngåelse av en sådan tariffavtale vil medføre at selv den halvdel av belegget som vil kunne fortsette i virksomheten vil få så vanskelige leveforhold at det vil være all opfordring til å prøve å få gjennomført en ordning som kan ha utsikt til i det vesentlige å holde hele arbeiderbelegget i beskjeftigelse.

Verket henviser til uttalelse av 10 september 1928 fra verkets kontorchef, hvilket viser at de 28 000 tonn som er solgt for neste år innbringer kr. 3.28 pr. tonn mindre en for 1928. Resten av ventet produksjon for 1929 har

det ennå ikke vært mulig å selge. Den ovennevnte prisnedgang på kr. 3.28 skulde på en normal produksjon av 50 000 tonn bli ca. kr. 150 000.

Så usikkert som forholdene nu ligger an anser verket det for meget betenkelig å binde sig til en tariffavtale som vil medføre vanskeligheter for å gjennomføre de lønnsreduksjoner, som vil vise sig nødvendige for å holde driften gående.

Verket kan i øieblikket ikke med bestemthet si hvad det blir nødvendig. Ved fortsettelse av arbeidet uten tariff vil det fra 1 oktober være nødvendig en reduksjon av 10 pct. istedenfor den ovennevnte regulering på 6 pct. som indeksen skulde tilsi. Forsåvidt de nu herskende usikre forhold vedvarer ut over året og utsiktene for 1929 er like usikre, må det ansees overveiende sannsynlig at det må gjøres nogen ytterligere reduksjon, men vil prøve å utsette med denne til i begynnelsen av 1929.

Før det fra verkets side blitt foretatt ytterligere lønnsreduksjoner vil det bli gjort alle forsøk på å bringe driftsutgiftene ned på annen måte. I den utstrekning dette lykkes vil ytterligere lønnsreduksjoner kunne undgås, og forutsetter man at arbeiderne i den utstrekning det er mulig medvirker til besparelse i driftsutgiftene.

Under forhandlingene blev det fra arbeidernes side fremholdt at de fant det berettiget å få reduksjon i husleien.

Ved undersøkelse viste det sig at mens arbeidslønningene fra 1914 til 1927 var forhøiet med 60 pct. var husleien forhøiet i middel kun med ca. 40 pct. Det viste sig således at husleien ikke var forhøiet så meget som lønningene. Arbeiderne fremholdt imidlertid at husleien særlig traff de dårligst stillede arbeidere og at de fant det meget ønskelig at der tross de ovenfor fremholdte opplysninger kunde gjøres en reduksjon i husleien.

Verket meddelte at det var oppmerksom på at de arbeidere som eide egne hus visstnok var de mest velstillede og at verket derfor fant å ville redusere husleien. Dette vilde gjøres således at verket vilde ta bort 60 pct. av den husleieførøkelse som har funnet sted siden 1914.

Husleien skulde bli kr. 25.00, 22.00, 16.00, 19.00 og 13.00 mot nu kr. 30.00, 26.00, 23.00, 20.00 og 16.00. For enkeltpersoner kr. 3.00 mot nu kr. 4.00.

Verket anser situasjonen således at den eneste utvei som finnes for å holde driften gående i den nuværende målestokk er å arbeide en tid fremover uten bindende overenskomst. Man vil allerede nu anføre at stillingen på kismarkedet kan forandre sig så meget til det verre at man på tross av alt er avskåret fra å holde driften oppe i det nuværende omfang.

Optrer det vanskeligheter av forbigående art, vil verket konferere med arbeidernes tillitsmenn innen det treffes avgjørelse av hvorvidt vanskelighetene skal overvinnes ved opsigelse av en del av arbeiderne eller ved midlertidig arbeide på innskrenket tid for samtlige.

Med hensyn til den ukentlige forskudd vil den bli utbetalt i samme forhold som tidligere.

Den tidligere overenskomsts almindelige bestemmelser vil bli praktisert som før.

(Underskrift.)

Saken var gjenstand for inngående behandling i Foldalens Grubearbeiderforening og sluttbehandlet i møte 14 oktober, hvor foreningen besluttet å fortsette uten overenskomst på grunnlag av de i verkets forslag anførte betingelser.

Fra 1 oktober blev den bebudede 10 pct. reduksjon iverksatt. Det tariffløse forhold bestod ved årets utgang.

Drag Feltspatgruber.

Som omtalt i beretningen for 1927 utbrøt konflikt ved bedriften 27 mai 1927 og fortsatte i 1928. Konflikten utbrøt på grunn av lønnskrav, men skiftet etterhvert karakter, idet bedriften fikk arbeidsvillige i den utstrekning som var ønskelig. Det blev gjort gjentagne forgjeves forsøk på ad forhandlingens vei å komme til en ordning som kunde aksepteres.

Man gjorde henvendelser til de forskjellige organisasjoner både i Norge og Sverige som hadde organisasjonsmessig forbindelse med de bedrifter som forbrukte dens produkter. For Norges vedkommende opnåddes en tilfretsstillende ordning, mens dette ikke lykkedes for Sveriges vedkommende.

I september 1928 inntrådte den omstendighet at selskapet gikk til opsigelse av samtlige arbeidsvillige med undtagelse av 4 mann, og eksporten var innstillet.

Henimot årsskiftet kom det til en ordning med gjeninntagelse av de gamle arbeidere da driften igjen skulde gjenoptas, og den 28 desember besluttet foreningen å opheve blokaden. Ingen overenskomst blev opprettet,

Knaben Molybdængruber.

Arbeiderne ved nevnte bedrift organiserte sig i tilslutning til Norsk Arbeidsmannsforbund i 1927.

På grunn av konjunktorene på metallmarkedet har bedriften ikke kunnet opprettholde sammenhengende drift fra år til annet, men som regel hatt arbeidsstans omkring årsskiftet, og har stansen strukket sig over et tidsrum av 2—3 måneder.

Ved driftens igangsettelse i 1928, efter at arbeiderne var organisert i tilslutning til Norsk Arbeidsmannsforbund, erklærte bedriftens representant at den ikke vilde anerkjenne foreningen som representant for arbeiderne, så lenge den var tilsluttet forbundet. Foreningen innrapporterte saken til forbundet og derfra blev det gitt adgang til å erklære bedriften blokert, dersom denne ikke vilde anerkjenne organisasjonsretten.

Forhandlinger blev optatt mellem representanter for den stedlige forening og bedriften, og blev det opnådd enighet om en ordning angående lønsvilkårene, som gikk ut på følgende:

Lønnsatser for 1928.

Minerere. Maksimum kr. 13.00, minstelønn kr. 8.00. (8 timer.)

Fordrere. Kr. 1.25 pr. tonn (8 timer) til 1 august. Denne pris vil ikke bli redusert i løpet av 1928, men hvis fordrernes akkordfortjeneste bevislig inntil 1 august har ligget under en rimelig fortjeneste i forhold til det øvrige belegg, vil en eventuell forhøielse av tonnprisen bli drøftet (ca. 10.50).

Kompressorkjørere kr. 1.25 pr. time (8 timer). Heiskjørere kr. 1.10 pr. time (8 timer). Skinneleggere kr. 1.25 pr. time (8 timer). Takrensere kr. 1.15 pr. time (10 timer), senere forhøiet til kr. 1.20. Sprettere, gjennemsnittet av alle fordrerakkorder, utregnet pr. time (8 timer). Knusere, største fordrerskift på respektive A B C-skift pluss 5 øre tillegg pr. time (8 timer), senere forhøiet med kr. 0.20. Taugbanen (øvre stasjon) kr. 1.25 pr. time (8 timer). Smeden, akkord efter overenskomst. (Akkord maksim. kr. 12.60 8 timer). Reparatør kr. 1.38 pr. time (8 timer). Elektrikker kr. 1.20 pr. time (8 timer).

Lønningene for vaskeriarbeiderne blir uforandret med undtagelse av vaskerireparatøren, som får kr. 1.38 pr. time. (8 timer).

Procenttillegg for overtid betales ikke.

Arbeide utenfor akkordene betales med kr. 0.90 pr. time.

Knaben Gruber, 17 mars 1928.

Kongsberg Sølvverk.

Som følge av krav fra Statens side om lønnsreduksjon i overensstemmelse med prisforandringen, blev det foretatt forhandlinger og megling. Vi gjengir her utskrift av Riksmeglingsmannens protokoll, hvorav resultatet fremgar:

År 1928 den 13 juni holdtes møte hos Riksmeglingsmannen i anledning bebudet lønnsnedsettelse ved Kongsberg Sølvverk.

Til stede var for Handelsdepartementet direktør Batt, for Sølvverket Dalset og ingeniør Høeg-Omdahl, også for departementet. For Norsk Arbeidsmandsforbund møtte sekretær Eikefjord og for Sølvverkets arbeidere Tangen og Tovsen.

Det oplystes at det ikke foreligger overenskomst, men regulativ som fastsettes ved kgl. res.

Departementet har forlangt gjennomført lønnsreduksjon av 3.48 pct., svarende til prisleiløstet efter siste lønnsregulering. Med henvisning til den avtale som blev truffet med arbeidernes organisasjoner i forbindelse med den for nogen tid siden foretatte lønnsregulering for Statens militære verksteder, har departementet funnet å burde bringe saken inn for Riksmeglingsmannen til forhandling, før lønnsnedsettelsen iverksettes. Det oplystes at sølvverksarbeiderne i et møte 28 april d. å. besluttet å protestere mot den bebudede reduksjon.

Begge parter hadde ordet til å begrunne sine standpunkter.

Riksmeglingsmannen drøftet saken med partene, dernæst også spørsmålet om lønningene særskilt ved Mynten.

Riksmeglingsmannen foreslo arbeidernes representanter å godta partenes forslag. — Reduksjonen iverksettes fra 1 juli 1928.

Svar gis mandag 18 juni kl. 2 em.

Valentin Voss.

Riksmeglingsmannens forslag blev vedtatt av arbeiderne, men med den forbedring at reduksjonen først skulde inntre etter feriens avslutning 15 juli, hvilket blev akseptert også av departementet.

Rødsand Gruber.

Den 26. mai blev forhandlinger optatt om overenskomst ved nevnte bedrift. Det har ikke tidligere vært overenskomst angående lønns- og arbeidsvilkårene. Forhandlingene avsluttedes 9. juni idet det da var opnådd enighet om et forslag som skulde forelegges arbeiderne til behandling.

Forslagetg ikk ut på, hvad de almindelige bestemmelser angår, det samme som inneholdes i den almindelige bergverksoverenskomst.

Lønnsatsene fastsattes til: Minerere og fagarbeidere, minstelønn i akkord kr. 0.85. Minstelønn i dagarbeide kr. 1.00 pr. time. Øvrige arbeidere henholdsvis kr. 0.80 og 0.95 pr. time.

Ved forslagetts behandling i Rausand Grubearbeiderforening, blev dette godkjent.

Overenskomstens varighet 1. mai 1928 til 1. august 1929.

Kings Bay Kullkompani A/S.

I skrivelse av 16 mai dette år opsa selskapet den gjeldende overens- til utløp 15 september.

Overenskomsten inneholder bestemmelse om at forhandling om ny overenskomst skal være påbegynt innen 15 juni og avsluttet innen 15 juli.

Imidlertid inntraff det uhell at selskapets telegrafist omkom ved et ulykkestilfelle, hvorved bedriften på Svalbard var uten forbindelse med selskapets hovedkontor i 4 uker og selskapet anmodet derfor om at forhandlingene blev utsatt til ut over 15 juli.

Da sekretær Eikefjord skulde til Svalbard, reiste han først til Kings Bay og optok forhandlingene om fornyelse av overenskomsten ved dette selskap.

Protokollen fra disse forhandlinger hitsettes:

År 1928 den 2-juli avholdtes møte i Ny Ålesund mellem representant for Norsk Arbeidsmandsforbund, J. Eikefjord, og representanter for Kings Bays lokale forening, Frithjof Anderson og Ole Valle, på den ene side og Kings Bay Kullkompani A/S ved driftsbestyrer Sherdahl og disponert Brøgger på den annen side. Forhandlingene gjelder lønns- og akkordsatser for året 15 sept. 1928 til 15 sept. 1929.

Sherdahl fremla en sammenstilling av arbeidernes lønninger i sammenligning med funksjonærenes, hvorefter funksjonærenes lønninger er senket fra 1924—25 med 34.8 pct., mens grubens middelfortjeneste kun er gått ned med 2.39 pct.

7 juli avholdtes nytt møte etter i mellemtiden å ha holdt forskjellige konferanser.

Selskapet fremkom med følgende forslag til forandringer i § 3 c: Bestemmelsen om stemplere utgår, forbyggingen utføres på akkord, hvor forholdene tillater det. Selskapet holder et tilstrekkelig antall øvede stemplere til forbygging av synker og stasjoner, samt arbeidssteder med vanskelige hengforhold. Under vanlige forhold utføres dette arbeide på akkord. I rum (stoller) og pilarer utføres forbyggingen av driverne etter omforenet akkordpris.

Bestemmelsen om tipperne i samme paragraf utgår. Tipperne avlønnes etter timebetaling og tonnøre. Bestemmelsen om skinneleggere i samme paragraf utgår. Disse går over til fast timebetaling.

Selskapets representanter meddelte dessuten at det vil bli stillet forslag om en almindelig lønnsreduksjon, samt at arbeiderne betaler 90 procent av kostens selvkostende.

Arbeidernes representanter uttalte at de måtte konferere med foreningen om saken og det vil bli avholdt møte iaften.

10 juli avholdtes nytt møte. Samtlige til stede fra tidligere møter. Arbeidernes representanter meddelte at de forslag til forandringer i § 3, som selskapets representanter har fremlagt, har vært behandlet av foreningen, som fant ikke å kunne gå med på selskapets forslag.

Efter forhandlernes mening anser man de forberedende forhandlinger på Svalbard for avsluttet, og selskapets representanter vil tilråde styret å innbringe saken for Riksmeglingsmannen i henhold til voldgiftslovens § 16.

J. Eikefjord. Ole Valle Frithjof Anderson. B. A. Sherdahl. A. Brøgger.

Som det fremgår av protokollen opnåddes ikke enighet og saken blev derfor henvist til Riksmeglingsmannen, som innkalte partene til møte 28 aug.

For bedriften møtte disponert Brøgger og ingeniør Sherdahl og for arbeiderne Eikefjord og Fr. Anderson.

Det viste sig imidlertid at man heller ikke kunne opnå enighet ved megling, hvorfor Riksmeglingsmannen henstillet til partene å la tvisten avgjøre ved frivillig voldgift. Foreningen på Kings Bay gav forbundet fullmakt hertil og partene aksepterte Riksmeglingsmannens forslag.

Ved dette selskap er det en særskilt lønningsmetode, idet flere arbeidergrupper lønnes med 90, 95 og 100 pct. av grubens middelfortjeneste. Denne lønningsmetode vilde nu selskapet komme bort tra, mens arbeiderne på sin side påstod den bibeholdt.

Med hensyn til forbygging av gruben, som hittil har vært utført av særskilt mannskap, så krevet selskapet at driverne skulde overta stemplingen i hver sitt akkordlag. Av hensyn til sikkerheten i gruben fant arbeiderne ikke å kunne gå med herpå, men måtte påstå at den tidligere ordning blev bibeholdt.

Selskapets påstand for voldgiftsretten var sålydende:

Paragraf 3 — lønninger

Samtlige satser under a og b reduseres med 10 pct.

- c) Følgende grupper lønnes procentvis av grubens middelfortjeneste:
- 1) Kjørere av hovedheiser 100 pct.
— - andre heiser 90 "
  - 2) Pensere for hovedheiser 100 "
— - andre heiser 90 "
- d) Stemplingen under normale forhold utføres på akkord. Selskapet holder et tilstrekkelig antall øvede stemplere til forbygging av synker og stasjoner og arbeidsplasser med spesielt vanskelige hengforhold. Under vanlige forhold utføres forbyggingen på arbeidsplassene av akkordlagene. Hvor forbyggingen ikke kan utføres på akkord, betales den vanlige timebetaling for fagarbeidere med 10 pct. tillegg.
- e) *Tipperer*. Som grunnlønn for tippingen gjelder for vintersesongen den fastsatte timelønn under dagen og for sommersesongen den fastsatte timelønn i dagen. Hertil kommer et tonnøretillegg pr. tonn kull og pr. vogn sten som tipper på skiftet. Når kontrolløren deltar i tippingen fratrekkes hans andel av tonnøret. Tonnøret fastsettes til 6 for vintersesongen og 5 for sommersesongen.
- f) Øvede skinneleggere timebetaling som for fagarbeidere med tillegg av 15 pct.
- g) Borsmeder arbeider på akkord.
- h) Strekkmetertillegget: For 4 meter bred stoll kr. 4.00.
" 3 " " " 6.00.
- i) Akkordsatsene for gruben reduseres med 15 pct.
- j) Akkordsatsene for kjøring og borsmeder reduseres med 10 pct.
- k) Arbeiderne betaler 90 pct. av kostens selvkostende.

Arbeidernes representanter nedla følgende påstand:

1. De nuværende timelønnsatser bibeholdes uforandret.
2. De under den gjeldende voldgiftsdoms § 3 i punkt c nevnte grupper lønnes på samme måte som hittil.
3. Punkt g i samme paragraf: Strekkmetertillegg bibeholdes uforandret, nemlig for 4 meter bred stoll kr. 8.00, for 3 meter bred stoll kr. 10.00. Anmerkningen i denne paragraf bortfaller.
4. § 8 tilføies en anmerkning om at varene skal tillegges 20 pct. fakturapris.
5. Det forekommer en del bygningsarbeide i tariffperioden. For dette arbeide er det ikke tidligere fastsatt nogen lønnsbestemmelser. Vår påstand går ut på at for bygningsarbeide gjelder de lønnsatser som er fastsatt for bygningsarbeide i Norge med tillegg av 15 pct.
6. I § 11 punkt 4, tilføies: Det er forutsetningen at selskapet deltar i utgiftene med arbeidernes sykehusophold i forhold til hvad det er bestemt selskapet skal utrede under samme paragrafs punkt 3.

Efter at saken var ferdigprosedert avsa voldgiftsretten følgende dom:

Den nugjeldende voldgiftsdom skal fremdeles være gjeldende med følgende forandringer:

- Ad § 3 a) Minstelønn under dagen . . . . . kr. 0.96
— i dagen . . . . . " 0.91
Timelønn under dagen . . . . . " 1.15
— i dagen . . . . . " 1.05
Fagarbeidere . . . . . " 1.40
- b) *Transportavdelingen*:
Timelønn . . . . . " 0.95
Bonus 0.42 øre pr. tonn utskibet kull.
- c) Pensere for hovedheiser . . . . . 100 pct.
— - andre heiser . . . . . 95 "
- g) Strekkmetertillegget:
For 4 meter bred stoll . . . . . kr. 6.00
" 3 " " " 8.00
Anmerkningen utgår.
- h) Akkordsatsene reduseres med 10 pct. i gruben.
— — " 5 pct.
for kjøring og borsmeder.

Ad § 16. Denne dom gjelder fra 15 september 1928 til 14 september 1929 og videre et år ad gangen, hvis den ikke skriftlig opsies av en av partene innen 1 juni hvert år.

Hvis opsigelse finner sted, skal forhandlinger om ny tariff være påbegynt innen 15 juni. Hvis enighet under forhandlingene ikke er opnådd innen 15 juli, kan hver av partene begjære tvisten undergitt megling av Riksmeglingsmannen eller den han dertil bemyndiger.

Ad § 17: Hvis Det Statistiske Centralbyrås indekstall for leveomkostningene i april 1929 viser en stigning eller et fall sammenlignet med indekstallet i juni 1928 på minst 10 — ti — points, blir fra 1 juni 1929 lønns- og akkordsatser å nedsette eller forhøje med et prosenttall som fremkommer ved en sammenligning mellom de nevnte indekstall.

Rich. Hansen ønsket tilføiet efter 1ste passus i § 11, punkt 1: „Det samme skal også gjelde i tilfelle av at den syke overføres til Norge.“

I punkt 4 utgår ordene „og utredes“.

Oslo den 3 september 1928.

Lars Rasmussen. B. Stuevold Hansen. Rich. Hansen.

Som det fremgår av dommen har ikke voldgiftsretten tatt selskapets påstand om å forandre lønnsystemet for de grupper som betales efter grubens middelfortjeneste til følge, og heller ikke har voldgiftsretten fulgt selskapets påstand om at forbyggingsarbeide skal utføres av driverne (akkordlagene).

Ved siden av tariffrevisjonen var det opstått tvist om hvor meget varene skulde tillegges fakturaprisen. Under tidligere års forhandlinger har det alltid vært forutsetningen at tillegget til fakturaprisen skulde utgjøre 20 pct. Imidlertid forhøjet selskapet tillegget til 30 pct. Man aktet å innbringe spør-

målet til prøvelse ved Arbeidsretten, men ved forhandling med selskapet blev man enige om at tillegget skulde beregnes med 25 pct. og i den nye tariffperiode med 22½ pct. til fakturaprisen.

Et annet spørsmål var om selskapet skal delta i utgifter til sykehusophold for arbeidere som blir overført til Norge.

Man blev også her enig med selskapet om at det skulde delta med kr. 2.50 pr. sykedag, dog ikke ut over 90 dager.

For øvrig henvises til tabellene.

Raffineringsverket A/S, Kristiansand.

Nikkelverket innstillet driften i 1921 etter at det hadde gått med innskrenket belegg siden 1920. Nikkelverkets misère er så velkjent at det er unødvendig å komme inn på det forhold her.

Allerede på vårparten f. å. begynte det nye selskap med litt drift ved Raffineringsverket i Kristiansand.

Ut på sommeren begynte selskapet å gjøre istand til drift i smeltehytten ved Evje samt flottasjonsanlegget og skeidehuset ved Flått gruber (det ligger ca. 5 km. fra smeltehytten på Evje).

Det blev så stiftet forening ved Evje og Flått som innmeldtes i forbundet fra 1. november 1927.

Foreningen utarbeidet forslag til overenskomst og det blev optatt forhandling med selskapet 18. februar i Kristiansand. Det var ikke mulig å komme til enighet, hvorfor forhandlingene utsattes i 8 dager.

I mellomtiden fikk man underretning om at selskapet hadde gått inn som medlem av Arbeidsgiverforeningen og forhandlingene blev således optatt med Arbeidsgiverforeningen den 24 ds.

Efter en rekke møter blev man enig om et forslag sålydende:

I. Almindelige bestemmelser.

§ 1. Ordinær arbeidstid.

Den ordinære arbeidstid skal ikke overstige 48 timer pr. uke. Anvendes det under dagen 8 timers arbeidsdag uten fast middagshvil, er det arbeiderne tillatt i de under arbeidet fallende pauser å nyte medbragt mat.

§ 2. Overtidsarbeide og nattskift.

- a) Overtidsarbeide kan anvendes i den utstrekning som gjeldende lov hjemler. Overtidsarbeide bør innskrenkes til det minst mulige, og i særdeleshet ikke overdrives av eller overfor den enkelte arbeider.
- b) Arbeiderne skal også innenfor rammen av den i loven fastsatte begrensning av adgangen til overtidsarbeide enkeltvis være berettiget til fritagelse for overtidsarbeide ved særlige anledninger som møter m. v. samt også av andre private grunner.

- c) Overtidsarbeide betales med følgende tilleggsprocenter:

Overtidsarbeide på lørdager og dager før helligdager etter kl. 2 samt på søn- og helligdager inntil siste helligdagsaften kl. 10 betales med 100 pct. av timelønnen. Arbeidere, hvis ordinære skift ender før kl. 2 em. på lørdager og dager før helligdager betales for overtidsarbeide mellom skiftets slutt og kl. 2 em. 50 pct.

Overtidsarbeide utenfor denne tid betales med 25 pct. for de 2 første arbeidstimer pr. dag. For øvrig med 50 pct.

For overtidsarbeide, som ikke skjer i fortsettelse av vedkommendes ordinære arbeidstid og påbegynnes senere enn 3 timer derefter, betales vanlig overtidsprocenttillegg inntil kl. 9 em., og derefter 100 pct. Denne særbestemmelse gjelder dog ikke, når vedkommende arbeider blir tilsagt å arbeide et helt overtidsskift.

- d) Ved skiftarbeide regnes skifttiden for ordinær, hvad enten den faller om dagen eller om natten, på hverdager eller på søn- og helligdager.

For ordinært skiftarbeide på søn- og helligdager gis enhver arbeider et tillegg av 50 pct. av timelønnen. Med søn- og helligdagsarbeide forstås arbeide fra kl. 10 aften på lørdager og dager før helligdager inntil kl. 10 søndag eller siste helligdags aften.

For skiftarbeide fra nyttårsaften kl. 10 til 1. nyttårsdagsaften kl. 10, fra påskeaften kl. 10 til 2. påskedagsaften kl. 10, fra pinseaften kl. 10 til 2. pinsedagsaften kl. 10 og fra julaften kl. 2 em. til 2. juledagsaften kl. 10 betales et tillegg av 100. pct.

- e) Som overtidsarbeide regnes alt arbeide utenfor den for vedkommende arbeider ordinære arbeidstid, med fradrag av den til spisning og hvile medgåtte tid.

§ 3. Akkorarbeide.

- a) Akkordarbeide skal uhindret kunne anvendes ved alle bedriftens samtlige avdelinger.
- b) Det skal kunne anvendes forskjellige akkordsystemer. Forinnen det innføres nye sådanne, må det på forhånd forhandles om reglene for samme mellom hver enkelt bedrift og vedkommende arbeidergrupper eller mellom hovedorganisasjonene.
- c) Akkordprisen fastsettes eller forandres gjennom fri forhandling mellom bedriftens leder eller hans representant og den eller de arbeidere, hvem de pågjeldende akkorder tilbys, uten at dette skal hindres ved avtaler i hovedorganisasjoner, foreninger eller andre samlinger av arbeidere eller arbeidsgivere. Det står dog akkordtagere fritt for å konferere med sine arbeidskamerater om prisen.
- d) Akkordprisen skal såvidt mulig fastsettes før arbeidet påbegynnes og senest den 4. arbeidsdag etter dette tidspunkt. Ved nye akkorder kan dog akkordprisens fastsettelse — når partene derom er enige — skje nogen tid efter at arbeidet er påbegynt.
- e) Arbeiderne er ved enhver akkord garantert den for vedkommende arbeide fastsatte akkordminstelønn.
- e) Ved fastsettelse av enhver akkord skal det utferdiges en akkordseddel, hvor det omforenede arbeides omfang så vel som prisen og mulige andre særbestemmelser skal være tydelig angitt.

- f) Hvis en arbeider som innehar en akkord eller som arbeider i fellesakkord opsier sin plass eller blir opsagt, har han rett til mulig overskudd i forhold til sin timelønn og anvendt tid. Sådant overskudd betales dog først når akkorden er ferdig og oppgjort.

§ 4. Redskapstrekk m. v.

- a) Ved akkordarbeide trekkes arbeiderne for forbrukt ammunisjon, materialer for belysning (undtagen faste — elektriske — lamper i gruben) og borhves.
- Trekk skal opføres på akkordsedlen.
- b) Arbeidere, som betaler for karbid, får en godtgjørelse for karbid og lampehold av 15 øre pr. skift.
- c) Trearbeidere som selv holder tilstrekkelig håndverktøi, får herfor en godtgjørelse av 2 øre pr. arbeidet time.
- Godtgjørelsen utbetales efterskuddsvis pr. år.
- Hvis bedriften selv holder verktøi, har arbeideren ikke rett til verktøigodtgjørelse.

§ 5. Bestemmelse om minstelønn.

- a) Ved minstelønn forstås den laveste lønn som kan betales en arbeider i vedkommende gruppe.
- b) Dyktigere og mere betrodde arbeidere kan betales høyere lønn enn minstelønnen. Lønnen for disse bestemmes efter nærmere avtale mellem bedriftens leder eller dens representant og hver enkelt arbeider.
- c) Bestemmelsen om minstelønn gjelder ikke arbeidere under 19 år, for såvidt ikke vedkommende gruppelønn er beregnet på mindreårige, og som sådan fastsatt i tariffen. Undtagelse fra minstelønnsatsene kan også finne sted for arbeidere, hvis arbeidsevne på grunn av alderdom, sykdom eller vanførhet er nedsatt. For disse fastsettes lønnen efter nærmere avtale mellem bedriftens leder og vedkommende arbeider.

§ 6.

Når det ved en bedrift finner ntvilse eller forandringer sted, således at det forekommer arbeider som det ikke finnes minstelønnsatser for, kan det optas organisasjonsmessig forhandling angående nye minstelønnsatser. Hvis det ikke opnåes enighet under sådan forhandling, kan saken av hver av partene forlanges avgjort ved voldgift. Voldgiftsretten skal bestå av distriktets bergmester som oppmann og 2 andre medlemmer. Det ene av disse velges av Arbeidsmandsforbundet, det annet av Norsk Arbeidsgiverforening.

§ 7.

Bedriften skal være forpliktet til ikke å ansette nogen arbeider til verkets regelmessige arbeide på ringere betingelser enn det i overenskomsten er fastsatt.

Arbeideren gis ved antagelsen et bevis for mottagelsen av innleverte attester. Likeså gis ved lønningen et på norsk ført lønningsoppgjør, hvor såvel trekk som dagsverk eller arbeidstimer og fortjeneste anføres.

§ 8. Tillitsmenn.

- a) De tillitsmenn som er valgt av arbeiderne, anerkjennes som representanter og talsmenn for de organiserte arbeidere. Disse tillitsmenn skal være ansatt ved bedriften. De valgte navn skal innen 8 dager meddeles bedriftens leder.
- b) Tillitsmennene er forpliktet til såvel overfor sin organisasjon som overfor bedriften å gjøre sitt beste for å vedlikeholde et rolig og godt samarbeide på arbeidsstedet.
- c) Tillitsmennene skal, når de som sådanne har noget å fremføre, henvende sig direkte til verkets bestyrer eller i hans fravær til den han dertil bemyndiger.
- d) De arbeidere som er valgt til tillitsmenn, inntar for øvrig ingen særstilling ved bedriften, dog forutsettes, at tillitsmennene ikke avskjediges, medmindre saklige grunner herfor er til stede.

§ 9. Attester.

Når en arbeider forlater verket, enten dette skjer efter eget ønske eller han blir opsagt, uansett av hvilken grunn, skal det gis ham en bevidnelse for hvor lenge han har arbeidet på stedet.

Bevidnelsen skal kun inneholde:

1. Navn, fødselsår og datum.
2. Når begynt i bedriften.
3. Når sluttet (uten anførsel av årsak).
4. Fag.
5. Tiden for siste ferie eller feriegodtgjørelse.
6. Timelønn da han forlot sitt arbeide.

§ 10. Ferie.

A. 1928.

- a) Enhver arbeider gis en sammenhengende ferie på 8 arbeidsdager i tidsrummet 1 mai—1 oktober, da ferietiden er ute. Arbeideren må godtgjøre, at han ikke tidligere i kalenderåret har hatt ferie. Den nærmere fastsettelse av den enkeltes ferie eller en felleseferie tilligger bedriftens leder. Bedriften skal, hvis ikke særlige grunner hindrer det, gi beskjed om ferien minst 14 dager i forveien.
- b) Feriegodtgjørelsen beregnes med 3 pct. av vedkommende arbeiders tarifferte timelønn multiplisert med det av ham i bedriftens tjeneste utførte antall arbeidstimer inntil 1 mai 1928. Feriepengene utbetales dagen før feriens inntreden.

B. Efter 1928.

- a) Enhver bedrift skal gi sine arbeidere en sammenhengende ferie på 8 arbeidsdager.

Arbeideren må godtgjøre, at han ikke tidligere i kalenderåret har hatt ferie. Ferien gis innenfor tidsrummet 1 mai—1 oktober, da ferietiden er ute. Er bedriftsmessige hensyn til hinder herfor, blir ferietiden å fastsette ved særskilt overenskomst. Den nærmere fastsettelse av den enkeltes ferie eller en felleseferie tilligger bedriftens leder. Bedriften skal,

hvis ikke særlige grunner hindrer det, gi beskjed om ferien minst 14 dager i forveien.

- b) Enhver arbeider, som har vært ansatt ved en bedrift i et sammenhengende tidsrum av 4 uker, godskrives feriegodtgjørelse fra tiltredelsesdagen. Feriegodtgjørelsen beregnes for tidsrummet 1 mai det ene år til 1 mai det påfølgende år.
- c) Feriegodtgjørelsen beregnes med 3 pct. av vedkommende arbeiders til enhver tid gjeldende timelønn multiplisert med det av ham i bedriftens tjeneste utførte antall arbeidstimer.
- d) Hvis en arbeider slutter etter lovlig opsigelse, beregner bedriften hans godtgjørelse inntil fratredelsesdagen og utleverer arbeideren en anvisning lydende på feriepengenes beløp. Bedriften innsetter beløpet i bank med angivelse, av vedkommende arbeiders navn og adresse.
- Fjorten dager før feriens inntreden kan arbeideren forlange disse anvisningsbeløp utbetalt mot legitimasjon fra hans daværende arbeidsgiver. Kan sådan legitimasjon ikke skaffes, fordi arbeideren ikke lenger er ansatt ved nogen bedrift, kan han kreve anvisningsbeløpene utbetalt 15 september.
- Den bedrift, hvor arbeideren er ansatt ved feriens inntreden, betaler ham kontant dagen forut de av ham i tiden mellom siste oppgjør og 1 mai optjente feriepenge.
- e) Det er organisasjonenes gjensidige forutsetning, at ferien ydes og benyttes som ferie.

§ 11. *Twisters behandling.*

Enhver tvist mellom en arbeidsgiver og hans arbeidere, som omfattes av denne overenskomst, skal først søkes bilagt ved forhandling mellom vedkommende bedriftsleder og dens arbeidere, de sistnevnte ved sine tillitsmenn.

Hvis enighet ikke opnåes, eller hvis det gjelder en tvist mellom organisasjonene, skal forhandling optas mellom vedkommende forbund og Norsk Arbeidsgiverforening eller de underorganisasjoner disse dertil bemyndiger. Forhandlingsmøte skal avholdes senest 8 dager etter at skriftlig krav herom er fremkommet fra en av partene.

Tvist, som angår denne overenskomst, skal ikke søkes løst ved arbeidsstans, men kan av hver av partene innbringes for arbeidsretten.

Foranstående bestemmelser innskrenker ikke bedriftens eller arbeidernes rett til uten forutgående forhandling å delta i en arbeidsstans, som er besluttet eller godkjent av Norsk Arbeidsgiverforening eller Arbeidernes faglige Landsorganisasjon.

II. *Lønnsatser m. v.*

Gruppe.

A. *Arbeidere under dagen.*

	Minstelønn i akkord Kr.	Timelønn Kr.
1. Minerere og fordrer	0.85	1.15
2. Sjakthuggere etter 12 måneder	0.95	1.20
3. Skiftbaser		1.15
4. Konduktører		1.12
5. Øvrige arbeidere		1.10

	Timelønn. Kr.
B. <i>Arbeidere i dagen.</i>	
1. Heiskjørere	1.15
2. Mottagere, grovskeidere og taugbanearbeidere	1.05
3. Øvrige arbeidere	1.02
4. Skeidbaser ved finskeidningen	1.10
5. Kvinner	0.66
C. <i>Flottasjonen.</i>	
1. Førstemann	1.12
2. Øvrige skiftarbeidere	1.10
D. <i>Hytteanlegget.</i>	
1. Settere, smeltømester og førstemann ved konvertoren	1.12
2. Øvrige skiftarbeidere	1.10
3. Dagarbeidere	1.02
E. <i>Fagarbeidere m. v.</i>	
2. Jern- og metallarbeidere, borsmeder og trearbeidere	1.15
2. Hjelpearbeidere	1.02

III. *Utløpstid.*

Nærværende overenskomst gjelder fra 1 mars 1928 til 31 mars 1929 med 1 måneds gjensidig skriftlig opsigelse.

Norsk Arbeidsgiverforenings Centralstyre

Finn Dahl.

For Bergverkenes Landssammenslutning

N. W. Rogstad.

Norsk Arbeidsmandsforbund

Johs. M. P. Ødegård.

Arb. fagl. Landsorg.s Sekretariat

Halvard Olsen.

Som man ser skiller den sig ut fra overenskomsten for grubeindustrien, idet det ved nikkilverket er fastsatt timelønnsatser istedetfor minstelønnsatser, som benyttes i grubeoverenskomstene i sin almindelighet.

Store Norske Spitsbergen Kullkompani.

I overenskomsten mellom forbundet og dette selskap inneholder § 25 bl. a. følgende bestemmelse:

„Hvis opsigelse finner sted, skal forhandling om ny tariff være påbegynt innen 15 juni og forhandling og eventuell megling være tilendebragt innen 1 august.“

Foreningen ved dette selskap hadde i brev av 8 mars d. å. anmodet forbundet om å sende en mann til Svalbard for å ta forskjellige forhold i øiesyn.

Forretningsutvalget besluttet å imøtekomme foreningens anmodning, men på grunn av andre spørsmål fikk man ikke anledning til å sende nogen før de siste dager i juni.

Eikefjord som skulde reise, reiste først til Kings Bay, Ny Ålesund, og optok forhandlinger med dette selskap, og reiste derfra til Store Norske. Selskapet hadde nemlig opsagt overenskomsten.

Tiden var da så langt fremskreden at man ikke kunde bli ferdig med forhandlingene, langt mindre megling til 1ste august.

År 1928 den 16 juli og følgende dager møttes partene i Longyearbyen. På den ene side møtte for Norsk Arbeidsmandsforbund hr. Eikefjord og for den lokale avdeling 142 d'hr. Brufladt og Jakobsen. Og på den annen side møtte for Store Norske Spitsbergen Kullkompani A/S d'hr. Sverdrup og Svensen samt leilighetsvis hr. Åsgård.

Selskapets forhandlere meddelte, at på grunn av den nuværende situasjon i kullindustrien måtte selskapet ha en reduksjon på ca. 7 pct. av de i § 2 nevnte lønnsatser, sløifning av overreisepengene i § 13 samt bibehold av de nu gjeldende satser vedrørende kost og losji i § 9.

Arbeidernes krav var sålydende:

Innledning samt §§ 1, 2 og 3 uforandret. § 4: *Ekstraarbeide* uforandret inntil punkt 3, som får følgende ordlyd: Er et akkordlag på grunn av maskinskade eller mangel på arbeidsmaterieell hindret i å utføre arbeide som henhører under akkorden, og stansningen strekker sig utover en time, godtgjøres tiden med den for akkordarbeide fastsatte minstelønn inntil annet arbeide anvises. Annet arbeide som anvises betales i henhold til punkt 2. Arbeideren må straks gjøre melding til overordnet om sådan stansning.

§§ 5 og 6 uforandret. § 7. *Overtids-, natt- og helligdagsarbeide*: Punkt 1 uforandret. Punkt 2 får følgende ordlyd: Hvis en arbeider blir tilsagt å fremmøte på arbeide før sitt ordinære skifts begynnelse, betales han for denne tid med 100 pct. Fortsetter han arbeidet etter det ordinære skifts slutt, betales han etter punkt 1. Derimot, har arbeideren forlatt arbeidsstedet og han blir tilsagt å fremmøte på nytt, betales dette med 100 pct. Punktene 3, 4, 5 og 6 uforandret. — § 8 uforandret.

§ 9. *Kost og losji m. v.* Punktene 1, 2, 3 og 4 uforandret. Punkt 5 utgår, punkt 6 uforandret.

§ 10 uforandret.

§ 11. *Feriegodtgjørelse*. Uforandret inntil punkt 3 som utgår.

§ 12 uforandret.

§ 13. *Reiseomkostninger*. Punkt 1 uforandret. Punkt 2 første punktum får følgende ordlyd: Fra og med den tid arbeideren etter selskapets bestemmelse avreiser fra Norge og inntil han kommer til Longyearbyen erholder han kr. 4.00 pr. dag og fri kost.

§§ 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21 og 22 uforandret.

§ 23 utestår, da det henhører under forbundet.

§ 24. *Overenskomstens varighet*: 1 år. § 25 utgår. § 26. *Protokolltilførsel*: Uforandret.

(Med hensyn til kravene om forbedring av forholdene ved spisesessene [arbeidsmessene] blev man enig om å holde dette utenom forhandlingene angående selve overenskomsten.)

Efter en rekke forhandlingsmøter enedes forhandlerne om følgende forslag:

§ 4. *Ekstraarbeide*. Punkt 3 gis følgende ordlyd:

Er et akkordlag på grunn av maskinskade eller mangel på arbeidsmaterieell hindret i å utføre arbeide som henhører under akkorden og stansningen strekker sig over 1 time, godtgjøres tiden med den for akkordarbeide fastsatte minstelønn, inntil annet arbeide anvises. Annet arbeide som anvises betales i henhold til punkt 2. Arbeideren må straks gjøre melding til overordnet om sådan stansning.

§ 10. *Ulykkesforsikring, læge, medisin m. v.* Punkt 1 forandres til:

Selskapet holder arbeiderne ulykkesforsikret på forsikringsselskapets vanlige betingelser:

- a) Kr. 7500.00 for dødsfall.
- b) „ 7500.00 - hel invaliditet.
- c) „ 5.00 i daglig erstatning ved forbigående arbeidsudyktighet, dog ikke utover dager.

§ 11. *Feriegodtgjørelse*. Punkt 1 a får følgende tilføielse:

Som utbetales ved avreise fra Spitsbergen, dog senest innen driftsårets utgang.

Efter at de mer almindelige bestemmelser var diskutert, gikk man over til å behandle lønnsatsene og i møte 28 juli meddelte selskapets forhandlere at de vilde forelegge sine mandanter følgende forslag:

§ 2. *Lønn*.

Minstelønn i akkord	kr. 0.95 pr. time
Dagarbeide	„ 1.12 - „
Verkstedarbeidere, elektrikere, smeder, snekkere, stemplere, skyttere og skinneleggere	„ 1.40 - „

§ 9. *Kost og losji m. v.* Bibeholdes uforandret.

§ 10. *Ulykkesforsikring, læge, medisin m. v.* Punkt 1 c. Daglig erstatning ikke utover 180 dager.

§ 11. *Feriegodtgjørelse*. Bibeholdes uforandret, dog med tilføielse som foran nevnt.

§ 13. *Reiseomkostninger*. Overreisepenger sløifes i punkt 2.

§§ 24 og 25 bibeholdes med forandring av årstallene.

Den nuværende protokolltilførsel bibeholdes uforandret.

Arbeidernes representanter vilde anbefale sine mandanter ovenstående forslag til vedtagelse under forutsetning av nogen reduksjon i kostpengene.

Longyearbyen, 29 juli 1928.

Einar Sverdrup.   Gunnar Åsgård.   J. Eikefjord.   Hans Svendsen.
 Jakob Jakobsen.   Arne Brufladt.

Forslaget blev forelagt i medlemsmøte den 29 juli, hvor det blev enstemmig forkastet.

Direktør Bay kom til Svalbard den 31 juli og man søkte da nye forhandlinger med ham uten at det lykkedes å komme til enighet. Protokollen fra dette møte hitsettes:

I møte 2 august, hvori foruten de tidligere nevnte forhandlere også deltok på selskapets vegne direktør Bay, blev det meddelt at forhandlernes forslag var enstemmig forkastet av arbeiderne. Man drøftet den derved opståtte situasjon og kom til det resultat at det vilde være nytteløst å forelegge forhandlernes forslag påny for arbeiderne, idet Bay på selskapets vegne meddelte, at han ikke kunde gå med på å anbefale for styret nogen nevneverdige forandringer i det fremlagte forslag.

Forhandlingene ansåes dermed for avsluttet.

Longyearbyen, 2 august 1928.

*Einar Sverdrup. J. Eikefjord. Hans Svendsen. Arne Brufladt.
Gunnar Åsgård. Jakob Jakobsen. Karl Bay.*

På møte den 29 juli besluttet foreningen: „Hvis saken utvikler sig således at det ikke opnåes enighet ved fortsatte forhandlinger eller megling, finner foreningen at det helst bør anvendes tvungen voldgift.“

Forhandlingene var strandet og allerede den 3 august forlot Eikefjord og Brufladt, som skulde på landsmøtet, Svalbard.

Ved ankomsten til Trondhjem mottok Eikefjord telegram som gikk ut på at foreningen ikke vilde la sig representere hverken ved megling, frivillig eller tvungen voldgift.

Ved ankomsten til Oslo blev det holdt møte med selskapet, hvor dette gikk med på å redusere kosten fra kr. 3.00 pr. dag til kr. 2.80 pr. dag. Også dette forslag blev forkastet.

Forbundets hovedstyre, som sammentrådte til møte 23 august, fikk sig saken forelagt og telegraferte til foreningen med forespørsel om mandat til å avslutte overenskomst, men foreningen tok intet hensyn hertil. Riksmeglingsmannen innkalte partene til megling, men da han fikk sig situasjonen forelagt, anså han det nytteløst å fremkomme med noget forslag.

Spørsmålet om tvungen voldgift var også på tale, men selskapets vedkommende var lite begeistret for at tvungen voldgift skulde anvendes.

Saken tok imidlertid nu en merkelig vending. Forbundet mottok en skrivelse fra selskapet den 31 august sålydende:

„Da forhandlingene og meglingen om ny overenskomst for våre arbeidere ikke har ført til noget resultat, til tross for at vi erklærte oss villige til å godta Deres eget forslag, er vi blitt tvungen til å gå tilbake til enkeltmannskontrakter, hvad vi herved tillater oss å meddele Dem.

Hvad enkeltmannskontraktenes innhold angår, meddeles til Deres orientering, at disse er i overensstemmelse med det ærede forbunds eget forslag til overenskomst.

Ærbødigst

pr. pr. Store Norske Spitsbergen Kullkompani Aktieselskap
Karl Lundh. Karl Bay.

Selskapet hadde allerede latt opslå bekjentgjørelse herom, og da det regnet med at mange av arbeiderne vilde vegre sig for å underskrive enkeltmannskontraktene, hadde selskapet gitt ordre til å begynne hjemsendelse av arbeiderne.

Næsten samtidig med at vi mottok selskapets meddelelse om enkeltmannskontrakter mottok vi telegram fra foreningen, som bemyndiget forbundet til å avslutte overenskomst.

Dette blev gjort den 3 september 1928.

Overenskomsten er i flukt med det forslag som forhandlerne var enige om på Svalbard og som er gjengitt ovenfor.

For øvrig henvises til tabellene.

Forskjellige virksomheter.

Oslo Samvirkelag. (Rengjøringskvinnene.)

Efter en del forutgående forhandlinger mellem representanter for Oslo Samvirkelags styre og Norsk Arbeidsm.forbund, blev det 1 mars opprettet følgende

overenskomst

mellem Oslo Samvirkelag på den ene side og Norsk Arbeidsmannsforbund på den annen side angående lønns- og arbeidsvilkårene for Samvirkelagets rengjøringskvinner:

- Arbeidstiden fastsettes til: hel dag 8 timer.
halv - 4 „
kvart - 2 „

- Lønnen fastsettes til:

For hel dag (8 timer) kr. 200.00 pr. måned.
- halv „ (4 „) - 110.00 —
- kvart „ (2 „) - 60.00 —

For hver time som arbeides ut over den fastsatte arbeidstid, henholdsvis 8, 4 og 2 timer, betales kr. 1.75 pr. time.

Ferien fastsettes til:

For hel dags tjeneste 18 dager.
- halv „ — 9 —
- kvart „ — 6 —

Nærværende overenskomst gjelder til 1 oktober 1928 med en måneds forutgående gjensidig opsigelse.

Oslo 1 mars 1928.

Oslo Samvirkelag,   Norsk Arbeidsmandsforbund.
J. Teigen.   *Johs. M. P. Ødegård.*

Ingen av partene opsa overenskomsten til utløp 1 oktober. Den er derved forlenget ytterligere et år.

Rengjøringskvinnene ved Oslo Øst- og Vestbanestasjon.

Efter at den av Stortinget i 1927 vedtatte lønnsnedsettelse for Statens faste personale trådte i kraft fra 1 januar 1928, blev det fra jernbanemyndighetenes side reist krav om lønnsnedsettelse også for ekstrapersonalet og i nærværende tilfelle gjaldt det rengjøringskvinnene ved hovedstasjonene Oslo Ø. og Oslo V.

Den på dette tidspunkt gjeldende daglønn var kr. 8.15. Det blev stillet krav om en forandring til kr. 7.00 pr. dag. Det avholdtes flere forhandlingsmøter om saken, men jernbanen holdt urokkelig fast på kravet.

På grunn av de rådende forhold fant angjeldende medlemmer at det ikke var tilrådelig ved eventuell arbeidsnedleggelse å søke opnå en gunstigere ordning.

Den 19 januar opprettedes følgende

o v e r e n s k o m s t

mellem Norsk Arbeidsmandsforbund, Oslo, og Drammens distrikt angående lønns- og arbeidsvilkår for rengjøringskvinnene ved Oslo Ø.- og V.-banest.

§ 1. Den ordinære arbeidstid må ikke overstige 48 timer pr. uke og ikke over 8¹/₂time pr. dag.

§ 2. Lønnen settes inkl. sonetillegg til kr. 7.00 pr. dag- og nattskift.

§ 3. Overtidsarbeide må innskrenkes til det minst mulige. Overtidsgodtgjørelse beregnes med 50 pct. tillegg pr. time til lønnen. Overtid pr. døgn regnes pr. minutt. Ved oppgjør pr. turnus avrundes sum overtid til nærmest hel time, således at inntil 30 minutter bortfaller, mens over 30 min. regnes for hel time.

§ 4. Samtlige rengjøringskvinner tilståes en fridag hver uke med full lønn. En uke en søndag og en annen uke en hverdag.

§ 5. Arbeidet må fordeles mest mulig likt mellom de forskjellige kvinner.

§ 6. Efter 6 måneders tjeneste har enhver rengjøringskvinne rett til en sammenhengende ferie på 6 dager med full lønn. Efter et år har hun krav på 14 dager med full lønn. I kalenderåret gis dog ikke mere enn 14 dagers ferie som nevnt.

§ 7. Nærværende overenskomst er gjeldende til 1 juli 1928 og skal derefter gjelde 6 måneder ad gangen i fall den ikke er opsagt av nogen av partene med 1 måneds forutgående skriftlig varsel.

Lønnsbevegelser avsluttet i 1928

Løpe-nr.	Bedrift	Antall arbeidere		Tidligere lønn og dyrtidstill.			Opnådd lønn og dyrtidstill.			Forandring pr. arb. pr. år beregnet i kr. (+ eller -)	Lønnsnedslaget utgjør i alt pr. år beregnet i hele kr.	Arb.tid pr. uke		Tillegg for over-, natt- og helligdagsarbeide		Ferie i dager		Blev overenskomst opprettet?	Var det overenskomst før?	Var det arbeidstans?	Anmerkninger
		I alt	Derav medlemmer	Pr. time	Pr. dag	Minstelønn i akkord	Pr. time	Pr. dag	Minstelønn i akkord			Tidligere	Opnådd	Tidligere pct.	Opnådd pct.	Tidligere	Opnådd				
I. Anleggsvirksomhet.																					
1	Norsk Hydro, Herøya	750	600	-	-	-	1.32	-	1.15	-	-	48	-	25-50-100	-	10	ja	nei	nei		
2	A/S Bremfongen Kraftselskap, Svelgen	80	30	-	-	-	1.15	-	0.95	-	-	48	-	25-50-100	-	8	-	-	-		
3	Trondhjems Elektrisitetsverk (Hyttefossens Kraftanlegg)	35	35	1.30	-	-	1.30	-	1.15	-	-	48	48	-	-	12	-	ja	-		
4	A/S Saundefaldene	340	302	1.55	-	-	1.45	-	1.25	240.00	-	48	48	-	-	12	-	ja	nei		
				1.60	-	-	1.50	-	-												
5	Statens anlegg	2400	2000	-	-	0.95	-	-	0.95	-	-	-	-	25-50-100	-	12	12	-	-	-	Prolongert Familietillegget redusert med 2 1/2 øre.
				-	-	1.05	-	-	1.05												
II. Bergverksindustrien.																					
6	Raffineringsverket A/S, Kr.sand	250	198	-	-	-	M. 1.02	-	0.95	-	-	-	-	-	-	8	ja	nei	nei		
							” 1.10	-	0.85												
							” 1.15	-													
							” 1.20	-													
							Kv. 0.66	-													
7	Kings Bay Kullkom. A/S, Svalbard	120	90	1.20	-	-	1.15	-	0.96	-	-	48	-	25-50-100	8	8	ja	ja	nei	Indeksregulering i april 1929.	
				1.10	-	1.00	1.05	-	0.91												
				1.45	-	0.95	1.40	-													
8	Store Norske Spitsbergen Kul-komp., Svalbard	380	105	1.17	-	1.00	1.12	-	0.95	120.00	-	48	-	-	8	8	-	-	-	Indeksregulering i juni 1929.	
				1.47	-	-	1.40	-													
9	Rausand gruber	44	44	-	-	-	1.00	-	0.80	-	-	48	-	-	-	8	-	nei	nei		
							0.95	-	0.85												
10	Knaben Molybdæn-gruber	120	94	-	-	-	1.25	-	-	-	-	48	-	-	-	-	-	-	-	-	
							1.20	-													
							1.10	-													
11	Bergverkene (Landsoverenskomsten): Fosdalens Bergverks-Aktieselskap, The Bede Metal & Chemical Co. Ltd. (Killingdal), Orkla Grube-Aktiebolag, Sulitelma A/B Gruber, A/S Stordø Kisgruber, Meløyvær Gruber (Nordiske Grubekom.), A/S Bjørkåsens Gruber, Dunderland Iron Ore Co. Ltd.	2500	1600	-	-	-	M. 0.84	-	-	-	-	48	48	25-50-100	25-50-100	-	8	-	ja	nei	
							” 0.94	-													
							” 0.76	-													
							Kv. 0.48	-													

Konflikter 1928.

Avd. nr.	Avdelingens navn	Bedriftens navn	Arbeidet nedlagt	Arb. optatt	Ant. under st	Tapte arbeidsdager
21	Oslo og omegns anleggsarb.f.	Nødsarb. Liabroveien . . .	18/2	21/4	1	54
"	"	Bærum kommune . . .	30/4	21/5	1	18
91	Bærum sten-, jord- og cement- arb.foren.	" "	30/4	21/5	52	954
44	Grubernes arbeidsm.foren. . . .	A/S Sydvaranger.	12/5	pågår	48	9 792
53	Nordens Klippe	" "	"	"	61	12 444
132	Kraftanleggets arb.foren. . . .	Haugvik Smelteverk . . .	1/6	20/6	2	36

Lockout.

26	Drag feltspatarb.foren.	Drag feltspatgruber . . .	fortsatt fra 1927	28/12	23	7 176
----	---------------------------------	---------------------------	----------------------	-------	----	-------

